

S'Esclop

II època, any V

3,25 €

Quadern cultural

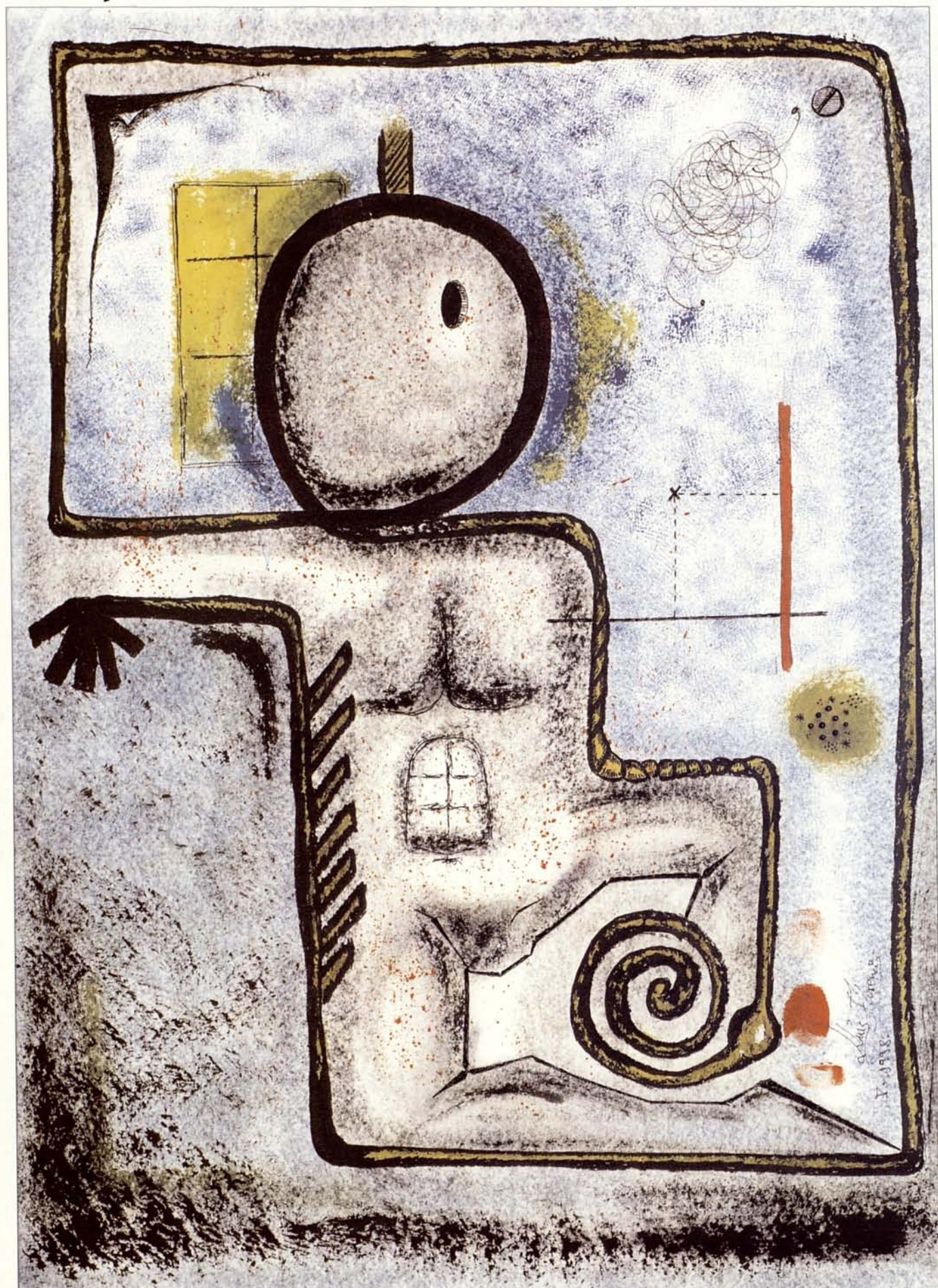
25

AGUSTÍ P. AGUILÓ I BORDOY
GASPAR AGUILÓ FORTEZA
PERE D'ALCÀNTARA PENYA
JOSEP ANTONI CALVO I FEMENIES
ANTONI CLAPÉS
PIERRE DESCAMPS
BARTOMEU FIOI
JOAN FULLANA
FRANCESC LLADÓ I RÖTGER
MIQUEL ÀNGEL LLADÓ RIBAS
JOAN F. LÓPEZ CASASNOVAS
JORDI PÀMIAS
FRANCESC PARCERISAS
JOSEP PIZÀ I VIDAL
PONÇ PONS
PERE ROSSELLÓ BOVER
GABRIEL DE LA S. T. SAMPOL
MATIES TUGORES GARAU
ANTONI VIDAL FERRANDO

IL·LUSTRACIONS:

FRANCESC BONET RIGO
BENET BOHIGAS
FRANCESC CALVET
LLUÍS FLORENC
FRANCHINO GAFURIO
JOAN
JOAN MARÍ I VIDAL
ANTONI MAS ROIG
OPISSO
MIQUEL PERELLÓ I RAMIS
FRANCISCO PÉREZ MARTÍNEZ
MABEL PIÉROLA
JOSEP PIZÀ I VIDAL
ANTONI RAMIS
ROBERT
MIQUEL SARASATE
GABRIELA SEGUÍ
GASPAR SERVERA
ANTONI TOMÁS
F. V.
MAGDALENA VIDAL

Lluís Florenç, *Apunts sobre un home* (1998)

Editor: **S'Esclop**
associació cultural

Director:
Joan Fullana
<joanfullana@terra.es>

Consell de Redacció:

Rainelda Palerm
Josep Pizà i Vidal
Gaspar Servera
Josep Manuel Servera
Magdalena Vidal

Administració:

S'Esclop

Apartat de Correus 5222
07011 Palma (Mallorca)

Telefons:

971 - 439209

971 - 693933

Fax:

971 - 734012

<sesclop@hotmail.com>

Publicitat:

639 - 954223

Coberta:

Gabriela Seguí

Disseny:

Joan Fullana &
Miquel J. Servera

Tractament d'imatges:

Miquel Ensenyat
Iñaki Macià
M. J. Servera

Impressió:

Loracar SL

Dipòsit legal:

PM-2551-2003

ISSN 1697 - 7300

Gener-febrer 2006

AGUSTÍ P. AGUILÒ I BORDOY	10 i 11
GASPAR AGUILÓ FORTEZA	10 i 11
PERE D'ALCÀNTARA PENYA	30
JOSEP ANTONI CALVO I FEMENIES	14
ANTONI CLAPÉS	24 i 25
PIERRE DESCAMPS	22 i 23
BARTOMEU FIOI	29
JOAN FULLANA	8
FRANCESC LLADÓ I ROTGER	30 - 34
MIQUEL ÀNGEL LLADÓ RIBAS	38
JOAN F. LÓPEZ CASASNOVAS	19
JORDI PÀMIAS	20
FRANCESC PARCERISAS	7
JOSEP PIZÀ I VIDAL	16 - 17
PONÇ PONS	4 - 6
PERE ROSSELLÓ BOVER	21, 35 i 36
GABRIEL DE LA S. T. SAMPOL	18
MATIES TUGORES GARAU	22 i 23
ANTONI VIDAL FERRANDO	7

IL·LUSTRACIONS:

FRANCESC BONET RIGO	35 i 39
BENET BOHIGAS	37
FRANCESC CALVET	6
LLUÍS FLORENÇ	2
FRANCHINO GAFURIO	25
JOAN	29
JOAN MARÍ I VIDAL	26
ANTONI MAS ROIG	15
OPISSO	9
MIQUEL PERELLÓ I RAMIS	18
FRANCISCO PÉREZ MARTÍNEZ	12
MABEL PIÉROLA	21
JOSEP PIZÀ I VIDAL	17
ANTONI RAMIS	29
ROBERT	19
MIQUEL SARASATE	36
GABRIELA SEGUÍ	1
GASPAR SERVERA	40
ANTONI TOMÀS	20
F. V.	30
MAGDALENA VIDAL	31

S'Esclop, Quadern cultural no retribueix cap de les col·laboracions; la redacció no tornarà els originals no sol·licitats ni sostindrà correspondència sobre els mateixos; la revista tampoc no comparteix necessàriament les opinions signades dels seus col·laboradors.

S'ha fet un tiratge de 550 exemplars. **S'Esclop, Associació cultural** no gaudeix del suport econòmic de cap institució privada ni rep ajudes de cap organisme autonòmic o municipal.

L'obra de PONÇ PONS

Poesia

Al Marge, Palma, Editorial Moll, 1983.
Lira de Bova, Manacor, Mallorca, Col·lecció Tià de Sa. Real, 1987.
Desert Encès, Barcelona, Quaderns Crema, 1989.
On s'acaba el sender. Pròleg de Francesc Parcerisas. Barcelona, Edicions 62, 1995.
Estigma. Pròleg de Pere Rosselló Bover. Barcelona, Ed. 62, 1995.
El salobre. Pròleg de Sam Abrams. Barcelona, Proa, 1997.
Abissínia. Il·lustracions de Francesc Calvet. Barcelona, Columna, 1999.
Pessoanes, Alzira, València, Bromera, 2003.

Novel·la

Vora un balcó sota un mar inaudible, Palma, Editorial Moll, 1981.
L'hivern a Belleville, Barcelona, Cruïlla, 1994.

Narrativa infantil i juvenil

El drac Basili, Palma, Editorial Moll, 1992.
Miquelet, el futbolista, Palma, Ed. Moll, 1992.
Memorial de Tabarka, Barcelona, Cruïlla, 1993.
Entre el cel i la terra, Barcelona, La Galera, 1993.
El vampiret Draculet, Barcelona, Cruïlla, 1994.
El rei negre, Barcelona, La Galera, 2002.

Traduccions fetes per Ponç Pons

Quatre poetes portuguesos, Palma, Universitat de les Illes Balears, 1989.
Sophia de Mello Breyner-Andresen. Antologia poètica, Palma, Lleonard Muntaner, Editor, 2003.
Salvatore Quasimodo. Dia rere dia, Barcelona, Jardins de Samarcanda, 2005.

Altres llibres

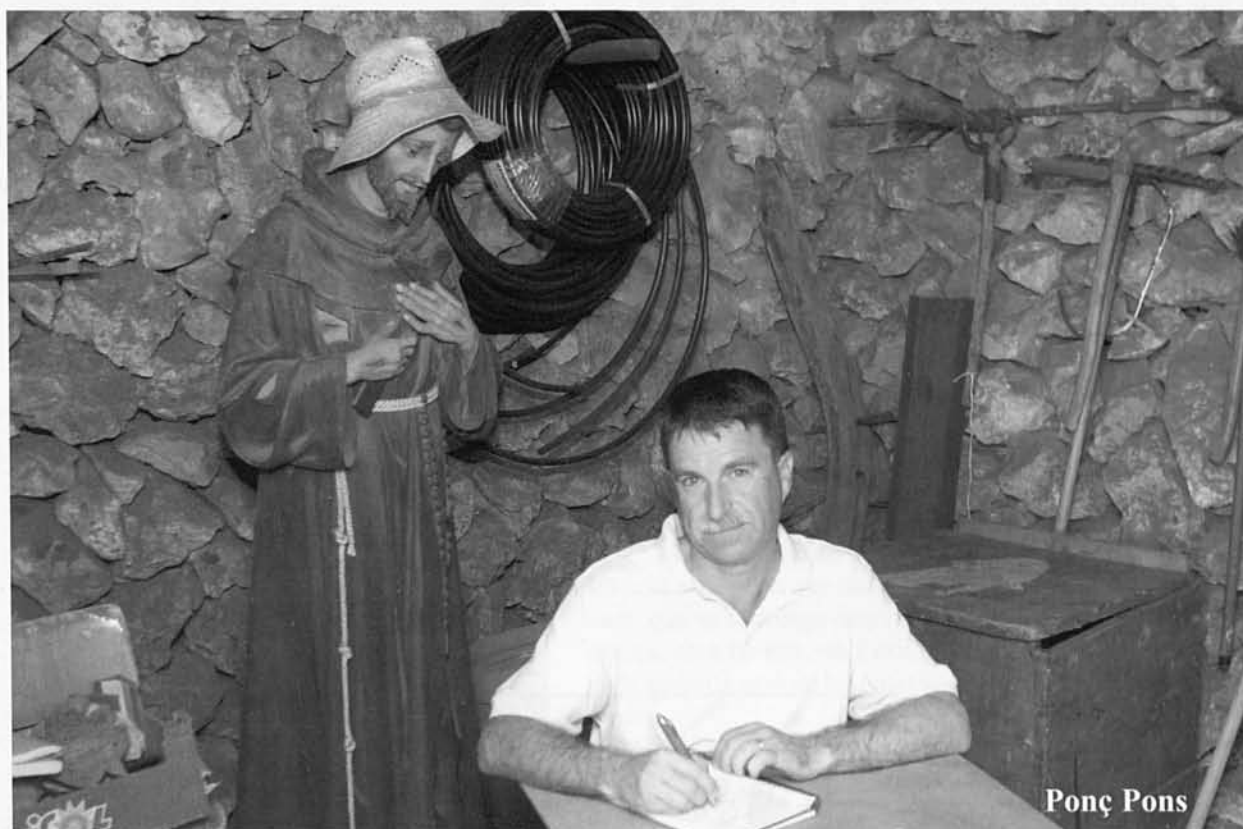
Dillatari, (Dietari) Barcelona, Quaderns Crema, 2005.

Premis

Cavall Verd de Traducció poètica (1989): *Quatre poetes portuguesos*
 Ciutat de Palma (1995): *On s'acaba el sender*
 Flor Natural als Jocs Florals de Barcelona i Premi de la Crítica (1995): *Estigma*
 Guillem Cifre de Colonya (1995): *Entre el cel i la terra*
 Carles Riba (1996): *El salobre*
 Viola d'Or als Jocs Florals (2002): *Nura*
 Alfons el Magnànim i Premi de la Crítica de l'Associació d'Escriptors (2004): *Pessoanes*

SUOR DE CALÇ

La penombra que habit sembla un quadre de Rembrandt
 un antic hospital on posaven vacunes
 Aquest gran *amour fou* que travessa tants anys
 de nostàlgia és un pou buit on hi ha ratolins
 Rememor els carrers empedrats de la infància
 la pluja dalt les golfes les Vides de Sants
 Recuper pecadora venial la innocència
 Tanta religió trista va dur-me a dubtar
 Per què en lloc de no-res cercam ésser i substància?
 Els més grans pensaments encoratgen la vida
 La millor teoria ha estat sempre la pràctica
 Érem pobres de ver i habitàvem el fred
 de les cambres de calç que suaven humides
 Ara diuen que aquell va ser un temps d'ordre i pau
 jo el record opressiu i veig guerres perdudes
 llet en pols berenetes de pa amb xocolata
 Déu era un crucifix que ens renyava per tot
 Cada estiu vaig fer feina a partir dels deu anys
 Sabaters anarquistes em van pintar el món
 ple d'injusta riquesa i sous mal repartits
 Si Bakunin no torna serem instal·lats
 en el joc de l'atur explotats carn de pària
 Estafats pel poder no hem tornat a sentir
 amb soldats desfilant aquells himnes ardents
 ni a veure ensotànats totèmics capellans
 Ara som indolents un país democràtic
 engreixam entre tots molts polítics corruptes

Ponç Pons

Tot allò de Proudhon de ser iguals de ser dignes
 s'ha acabat tenim reis i a Marx proscrit l'han mort
 Quan tothom en qui creus t'abandona Déu queda
 segons santa Teresa Ell ni et falla ni es muda
 Escaldats en la sang bullent del Flegetont
 aterrits sota el glaç i l'afror de Judeca
 hi ha fantasmes que han fet d'escriure una posa
 menfotista i cruel d'arrogant pus i ràbia
 La bondat i el perdó sé que ens poden fer lliures
 Crec que Déu més que encens el que vol és justícia
 Com es pot salvar mai la cultura d'un poble
 de bell catalanesc que engendra caïnites
 El poder que corromp desvirtua sintagmes
 La vivesa del savi és viure i deixar viure
 Tant de camp devastat tantes cales rompudes

Ja no em queda més pàtria que la biblioteca
 Cada nit fins molt tard entre llibres i espelmes
 amb el *Rèquiem* de Mozart vull fer que els mots fruitin
Das Dasein existeix però la mort que enxarpa
 corruptora el futur esculpeix la xacror
 d'àgils cossos que foren delit i beutat
 Som esclaus infeliços com diu Spinoza
 perquè no dominam les passions ni les ànsies
 Escriure és un acte de fe llibertari
 (és la fe del miracle que Dreyer fa amb *Ordet*)
 un fundar amb cada mot Sentit i Veritat
 Veig la cera fonent-se i el sostre emboirat
 Tanta vida perduda no pot ser descrita
 Hi ha teòlegs que embrossen tractats infumables
 i que es perden per mots malaltissos d'acèdia

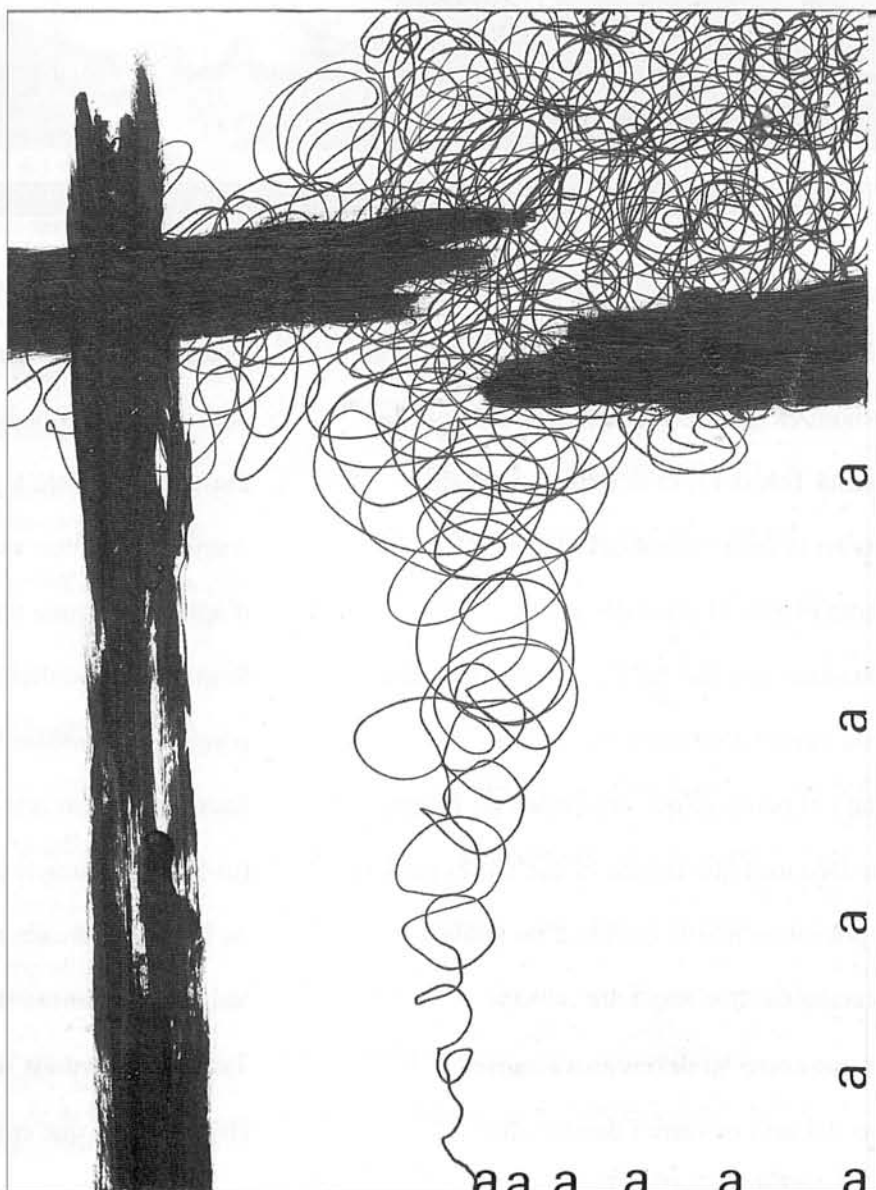
Vós sant Joan de la Creu vau conèixer aquest món
 amb silenci i dejuni vau besllumar l'altre
 Hi ha filòsofs condrets que il·luminen la fosca
 i obren amples camins cap al Tao i a l'Ésser
 Hi ha fondàries que abismen cervells poderosos
 Des del llim de Todtnauberg veig Auschwitz que crema
 Molokai era un lloc maleït de leprosos
 on el pare Damià va afligir-me la infància
 Vaig plorar cada cop que es moria als bancs durs

i es moria cada any d'aquell pobre cinema
 Ara sé que tenim tot allò que donam
 Per açò vetllant nits faig aquest llarg poema
 Sóc un fill agraït de la col·lecció Austral
 Dintre meu duc encara l'al·lot de les golfes

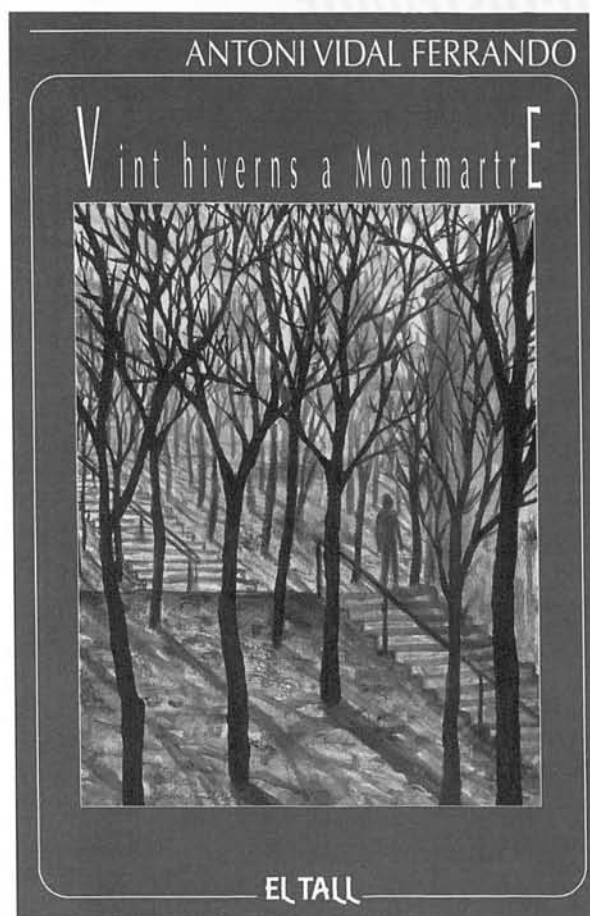
(Fragment inèdit del poema *Nura*)

— PONÇ PONS —

Francesc Calvet
 tinta sobre cartolina

Vint hiverns a Montmartre (antologia), d'Antoni Vidal Ferrando, amb il·lustracions i portada de Llorenç Ponç Moll, publicat per «El Tall editorial», Mallorca, 2005. Amb la introducció *El silenci i la necessitat* de Francesc Parcerisas

Fragments del pròleg *El silenci i la necessitat*

Francesc Parcerisas,
Barcelona, setembre de 2005

Adagio

T'asseus i escoltes música, en silenci
lacrà, quan l'illa et sobta, amb embranzides
d'escuma i talaiots, com un espasme.
Funambulesc, demanes una treva,
mentre els violoncels i els contrabaixos
t'ofrenen a la mort en un insomni
de notes cavernoses. Sense cloure
un pacte amb la bellesa, s'esvaneixen
delers perquè la nit travessa estadis
que no vulnerarà cap tornaveu.

De *Cartes a Lady Hamilton*, 1990

Déu de Lliura

Dibuixaràs minúscules bellumes
i pòsters amb tonalitats efímeres,
l'alè cansat d'un sol ponent, les dàlies
intactes del paisatge amb espasí
que eternament guardaves a les golfes.
Exercitant l'heràldica opció
de taumaturg que en desitjar instaura,
com qui fa net aram, treuràs lluror
d'un vent i d'un fiscorn i, en ressonar,
no et deixaran sentir la meua súplica.

D'*Els colors i el zodíac*, 1990

Antoni Vidal Ferrando

Opisso, un gran il·lustrador

Ricard Opisso i Sala, el futur dibuixant i pintor, conegut com **Opisso**, va néixer a Tarragona (1880). Era autodidacte, o el que ara se'n diu un *self made man*, perquè, malgrat que sorgís d'un àmbit familiar intel·lectual i acadèmic -era nebot del pintor valencià Emili Sala i descendia de Pere Pau Muntanya, qui havia estat director de Belles Arts- no va anar mai a cap acadèmia i va aprendre l'ofici tot sol; era pintor de vocació i dibuixava i pintava de manera autodidacta, encara que, ja de ben petit, va estar en contacte amb l'Art, perquè el seu padrí matern, el literat Feliu Jacint Sala, posseïa una esplèndida col·lecció de pintura; sembla que aquesta circumstància fortuïta va ser determinant perquè triàs el seu futur d'artista plàstic.

Dèiem que Opisso s'havia format ell mateix; però, acte seguit, hem d'afegir que els seus inicis artístics es desenrotllaren en el marc històric del Modernisme català i que a la Ciutat Comtal formava part de la colla dels «Quatre Gats»; una part de la seva obra -important per la pròpia qualitat intrínseca i la informació gràfica que aporta- precisament fa al·lusió al grup pictòric dels «Quatre Gats» (I). Com il·lustrador i pintor, home de tarannà alegre i amb gran sentit de l'humor, va fer tota la seva carrera artística a Barcelona, on s'havia traslladat la seva família quan només tenia dos anys, i va ser delineant de l'arquitecte Gaudí; i així mateix, com molts dels artistes i pintors coetanis, va sentir l'atracció de París i va partir a la capital de l'Art d'aquells moments.

Durant la seva estada a París, s'observa en la seva obra plàstica una certa influència de l'estil artístic de Steilen; l'atrauen les escenes quotidianes parisenques i realitza obres que reflecteixen la seva visió del Bois de Boulogne, les Tulleries i els bulevards i les carreres de cavalls a l'Hípica; mentrestant, així mateix, col·labora als setmanaris francesos *Fantasio*, *Le Rire*, *Ruy-Blas* i *Frou-Frou*; els seus treballs es publicarien també a *La Ilustración Artística*, a *Hojas selectas* y a la *Review of Review* de Nova York.

En tornar de París, comença una frenètica tasca professional d'il·lustrador, fa anuncis i crea almanacs, simultàniament dibuixa per a publicacions infantils, a «Patufet», i per a adults, fa il·lustracions anònimes per a revistes de vessant eròtica, molt agosarades per a l'època, signant-les amb el pseudònim «Bigre»; i, a la vegada que il·lustra fulles dominicals d'institucions pies, també dibuixa per a contes i novel·les; Opisso havia participat, en revistes de sàtira social i política com «Cu-cut!», des de 1903, i l'«Esquella de la Torratxa», des de 1912, activitat que, amb l'adveniment de la dictadura del general Primo de Rivera, obligat per les circumstàncies, va deixar de banda. I, a

partir de 1919, comença la seva col·laboració, coneguda per tots els amants de l'art de la historieta, en el popularíssim «T.B.O.».

Dotat d'un traç molt suggestiu, que alguns han interpretat com derivació del dibuix de l'Art Nouveau, i d'habilitat extraordinària en el maneig del llapis, en els seus apunts al natural, es fixa, sobretot, en la figura humana i en les escenes costumistes; és un perspicax observador de la vida al carrer i del comportament de la gent i de les multituds, li interessen els aspectes més senzills de la vida i això seria la clau que li obria l'accés a tota casta de revistes de l'època; Opisso era enormement popular, es pot ben bé dir que, degut a la seva obra gràfica, el coneixia tothom.

Una altra vessant del seu quefer artístic és el dibuix d'animals. Opisso, a més de dibuixant, aquarel·lista i caricaturista, és pintor. La seva obra plàstica és una continuació del seu esperit d'observació, de l'empatia que sent pel gènere humà, que representa en escenes quotidianes, de platja, del món del circ, etcètera i la seva aportació artística és un gran costumari, que reflecteix finament l'època en què va viure, perquè hi desfila tot tipus de personatges i situacions coetànies en aquella «ciutat dels miracles», que era la Barcelona d'inicis del segle XX. Ja com a pintor formal, i en l'etapa de postguerra, també conegué la mel de l'èxit. Opisso va morir l'any 1966 a Barcelona.

Joan Fullana

(Dedicat als amants dels còmics)

(I) «Quatre Gats» era un lloc d'encontre i de tertúlies, en el que participaven una colla d'artistes, entre d'altres, Utrillo, Ramon Casas, Manolo Hugué, Isidre Nonell, Santiago Rusiñol i Picasso, amb qui, per cert, Opisso mantingué bona relació.

«Quatre Gats» era un cau cultural-artístic barceloní, lligat als corrents del Modernisme i a les arts decoratives pròpies d'aquell moviment. Al llarg de 1899, publicaren 15 números de la revista que editaven. El nostre Modernisme -entès en els manuals d'arquitectura i disseny moderns com una aclimatació local de l'Art Nouveau internacional- cercà inspiració en les tradicions culturals pròpies i va ser molt popular; en la vessant arquitectònica, donà importants fruits a Girona, Mallorca, València i a Barcelona, on el reussenc Antoni Gaudí, la figura més representativa de l'estil modernista, desenvoluparia el seu saber fer; recordem que Ricard Opisso va treballar, com a delineant seu, en la magna obra de la Sagrada Família.

Ricard Opisso Sala, [Tarragona, 1880 - Barcelona, 1996] Il·lustració de revista (1905)

GASPAR AGUILÓ

GASPAR AGUILÓ FORTEZA

Per a mi, ha estat de gran satisfacció descobrir la figura d'un bon compositor mallorquí, **Gaspar Aguiló Forteza**, deixeble del nostre més insigne músic folklorista Antoni Torrandell.

La trajectòria artística, i la silenciosa tasca musical d'Aguiló, mereix ser admirada i respectada; una producció abundosa i, sobretot, molt personal el caracteritzen. La primera observació que es pot

fer d'una partitura seva és que hi ha sentiment tonal, molt allunyat de l'escola de Viena, que tants maldcaps han donat als compositors musicals contemporanis (dodecafonisme, serialisme, atonalisme, pantonalitat); cal dir-ho: perquè la música contemporània és la del nostre temps i, en la música "cultivada", que s'escriu avui, és fonamental la sinceritat; i, ara mateix, pens que això es reflecteix tant en Richard Strauss, com en Gabriel

Fauré o en l'obra del nostre músic Albéniz i en tants d'altres compositors musicals, molt diferenciats de les tècniques dodecafòniques de Schönberg.

Reclòs sobre si mateix, Gaspar Aguiló sembla ésser un autèntic religiós, home de poques paraules, però d'una gran intensitat emocional en la seva obra; és un músic posseït d'un veritable temperament creador, amb una estructura interna rigorosa, fresca i lírica. A la

Partitures manuscrites de **Gaspar Aguiló**

seva obra, usa la concepció clàssica (*Dansa màgica*, *Fantasia en fa sostingut*, ambdós publicats per la casa editorial de música Boileau).

Aguiló utilitza amb certa freqüència temes folklòrics perfectament definits, cançons, tonades, balls que tenen nom i procedència: *Tonada de collir ametlles*, *Cançó des vermar*, *Sa ximbomba*, *Tonada de trepitjor*, etcètera. Sabem que gairebé tot això es relaciona amb la seva pròpia vida; recordem que

Gaspar Aguiló Forteza va néixer, el 26 de març de 1926, a Sa Pobla, on existeix gran tradició folklòrica, i que ell va ser el fundador i director de l'escola municipal de música d'aquell poble del nord de l'illa.

Com va fer el músic folklorista Baltasar Samper -qui treballà amb tota cura i en la magna obra del *Cançoner Popular de Catalunya*, dedicà a Mallorca la rapsòdia *Cançons i danses de l'illa de Mallorca*- Gaspar Aguiló publicà

Cuaderno de música folklòrica balear, que fou editat per l'Institut de Musicologia de València, l'any 1961.

—Agustí P. Aguiló i Bordoy—

Francisco Pérez Martínez, *Faç* (retrat al natural, carbó sobre tela)

Joan & Pedro

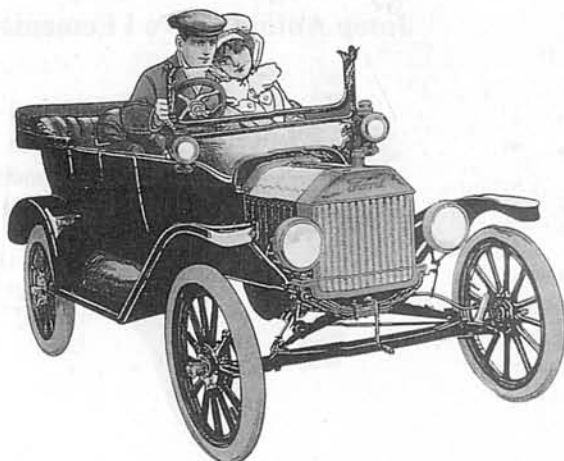
ES TALLER

CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
POSTA A PUNT DE MOTOR
EQUILIBRATS I PNEMÀUTICS
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASSAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA

Telèfon i fax 971 75 53 65
C/ General Riera, núm. 28, baixos
07003 Palma

Servei de carretera 24 hores
telèfon 971 47 15 38

www.comercialmallorca.com

SAGITARI

llibreria

Llibreria especialitzada
en poesia

www.libreriasagitari.com

*Entri a la nostra web i conegui
els serveis que posam a l'abast
dels interessats en Poesia i
Literatura*

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 73 06 08
- Informació i comandes per fax:
971 28 33 88
- Informació i comandes per correu electrònic

xabraham@teleline.es

Servei de venda amb lliurement
contra reemborsament

Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat

Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca

Pàrquing a 50 metres

L'estació d'es Pont d'Inca, fotografia de Josep Antoni Calvo i Femenies

FENT TEMPS MENTRE ESPERAM EL TREN (Històries carregades de sensacions)

I. A L'ESTACIÓ DE TREN

L'espera es fa deliciosa mentre
la conversa dura.
El tren no arriba,
què hi farem!
Els horaris no sempre
quadren i sovint hi ha qualcú que es queixa:
"Duc més d'una hora esperant" diu,
amb veu segura de si mateixa.
Una hora? Com deu esser realment aquella hora?

Arriben més cares conegudes,
la conversa s'anima.
Un dels temes preferits,
els horaris dels trens.
Sentim uns siulets i un lleuger tremolor,
el cuc metàl·lic s'aproxima i s'atura.
Intercanvi de passatgers, uns en surten i altres parteixen,
les converses es tallen en sec per continuar-les a l'interior
o abandonar-les al silenci que resta a les vies,
quan les màquines abandonen l'estació.

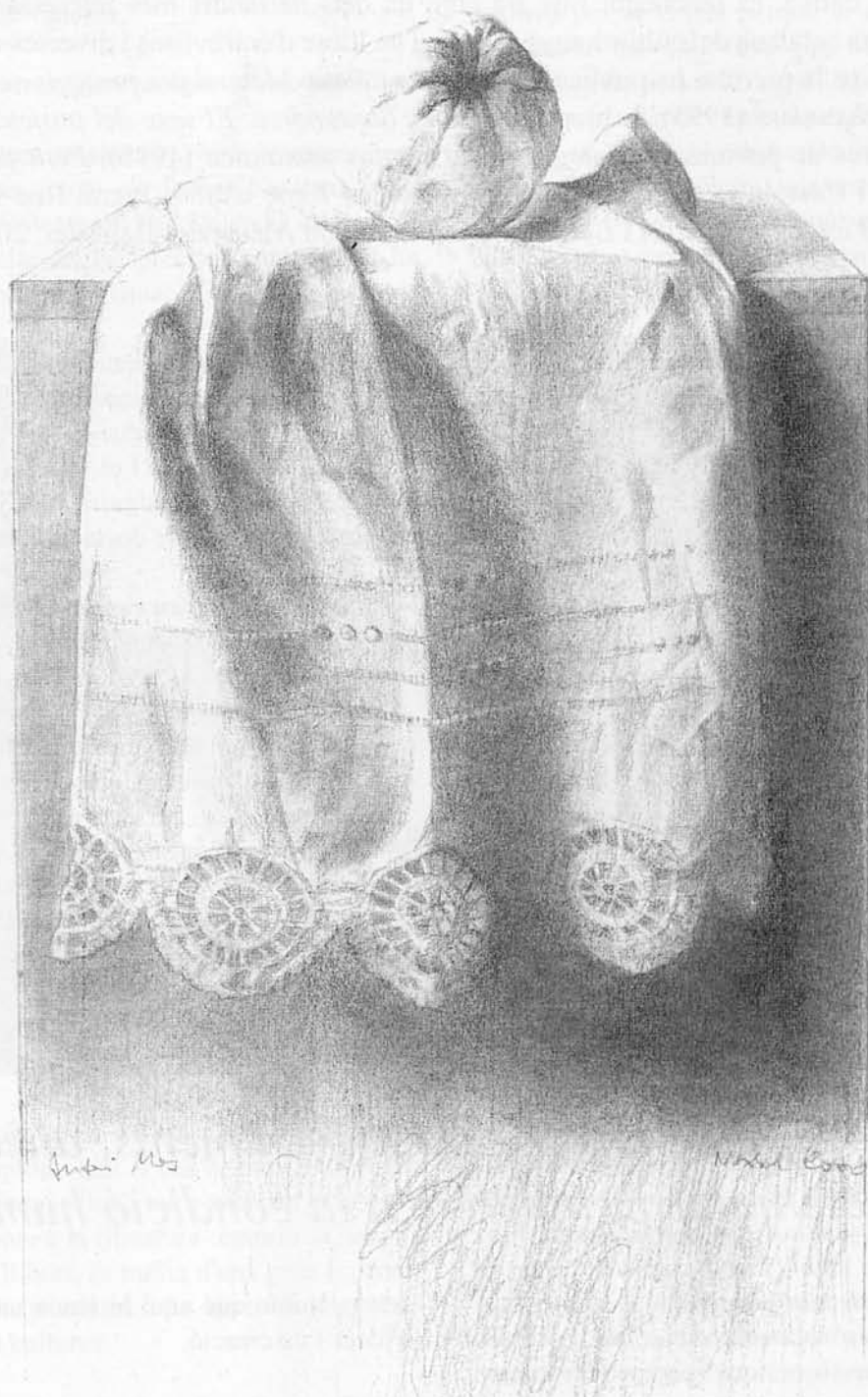
Les esperes, segons cada cas,
s'han convertit en universos infinits de mesures,
en criteris diferents,
en concepcions contraposades.

En definitiva, en il·lògiques conclusions.

Josep Antoni Calvo i Femenies

*De la part Fent temps mentre
esperam el tren, del poemari inèdit
Esqueixos de temps emboirat*

Antoni Mas Roig, dibuix a llapis

L'entrevista

VÍCTOR GAYÀ PORCEL (Ciutat de Mallorca, 1952) llicenciat en Psicologia per la Universitat de Barcelona, especialitzat en psicologia educativa, és reconegut fins ara com un dels narradors més interessants de la literatura catalana dels últims anys. A més d'un llibre d'entrevistes i diverses col·laboracions en la premsa, ha publicat l'assaig humorístic *Manual per protegir-se de mestres i educadors* (1995), la biografia *Jaume Santandreu. El sexe del profeta* (1997), els llibres de poemes *Morfologia d'una femme semàntica* (1998), *Petit patit país* (2000) i *Com la sequera* (2004), i les novel·les *Trenc d'alba* (Premi Roc Boronat, 1999), *Victor Fox* (2002) i *Cercle enigmàtic* (Premi Alexandre Ballester, 2005).

-Què és la poesia?

La filosofia, des de fa milers d'anys, ha intentat donar resposta a les preguntes més existencialistes de la humanitat; per tant, aquesta és una pregunta que s'hauria d'intentar respondre des de la filosofia. Des d'aquesta perspectiva, jo la definiria com una manera concentrada d'expressar el doble llenguatge de l'emoció i la racionalitat.

-Et consideres poeta?

No, no m'hi consider. A més, li tenc molt de respecte a la paraula poesia. Puc dir que he fet poemes, perquè he publicat tres llibres de poemes, però poesia no sé si n'he feta; no tenc, però, gens de reverència a la narrativa, perquè narrar, contar històries, esdeveniments, anècdotes..., és un acte natural, inherent a la condició humana. En canvi, la poesia requereix una especial intenció. És una visió especial del món, i jo no estic segur ni de tenir-la ni de saber-la plasmar en un text realment poètic.

aquells que volen usurpar una cultura, una llengua, unes tradicions, una manera de ser, i també contra els qui no ofereixen cap tipus de resistència, és a dir, els mateixos mallorquins. I el tercer, *Com la sequera*, és una reflexió sobre el significat de la transcendència i la mort, i un intent de dessacralitzar-la.

-Per a tu, escriure en català vol dir...?

Quan em vaig decidir a escriure, va ser una de les qüestions que, primer de tot, havia de resoldre: en quina llengua havia de fer-ho. Prendre aquesta decisió no va ser un acte impulsiu, sinó un procés lent i reflexiu. A la fi fou inevitable escriure en català per una raó ecològica i per estar al costat d'on més fa falta una empenta. Com que el català, sobretot a les Illes Balears i al País Valencià, es troba en una situació precària, jo creia que podia fer una aportació, humil i modesta, a mantenir aquesta llengua. Si el català, a la fi, ha de desaparèixer, que ho faci amb dignitat i que deixi un pòsit perquè els arqueòlegs lingüístics, quan

“...narrar, contar històries, esdeveniments, anècdotes..., és un acte natural, inherent a la condició humana...”

-Com descriuries els teus poemes?

Els meus poemes són la resposta a una necessitat imperativa d'expressar-me, que sorgeix en moments determinats en què tenc una intensitat d'idees i sensacions que m'han colpit d'una manera especial. El primer poemari, *Morfologia d'una femme semàntica*, neix de la sensualitat, no només com a percepció, sinó també com a llenguatge. El segon, *Petit patit país*, és una enrabiada contra la situació social, bàsicament de Mallorca, encara que se pot extrapolar a d'altres indrets dels Països Catalans, un crit de ràbia contra

gratin, trobin que aquí hi havia una llengua de pes, d'idees i de creació.

-Mallorca, d'on és que coixeja?

Si tingués cent peus, Mallorca coixejaria dels cent. La solidesa de les seves cames no ha sigut prou forta per aguantar les embranzides de la història.

-Pot bravejar d'alguna cosa?

Me costa trobar-ne alguna.

-Què som?

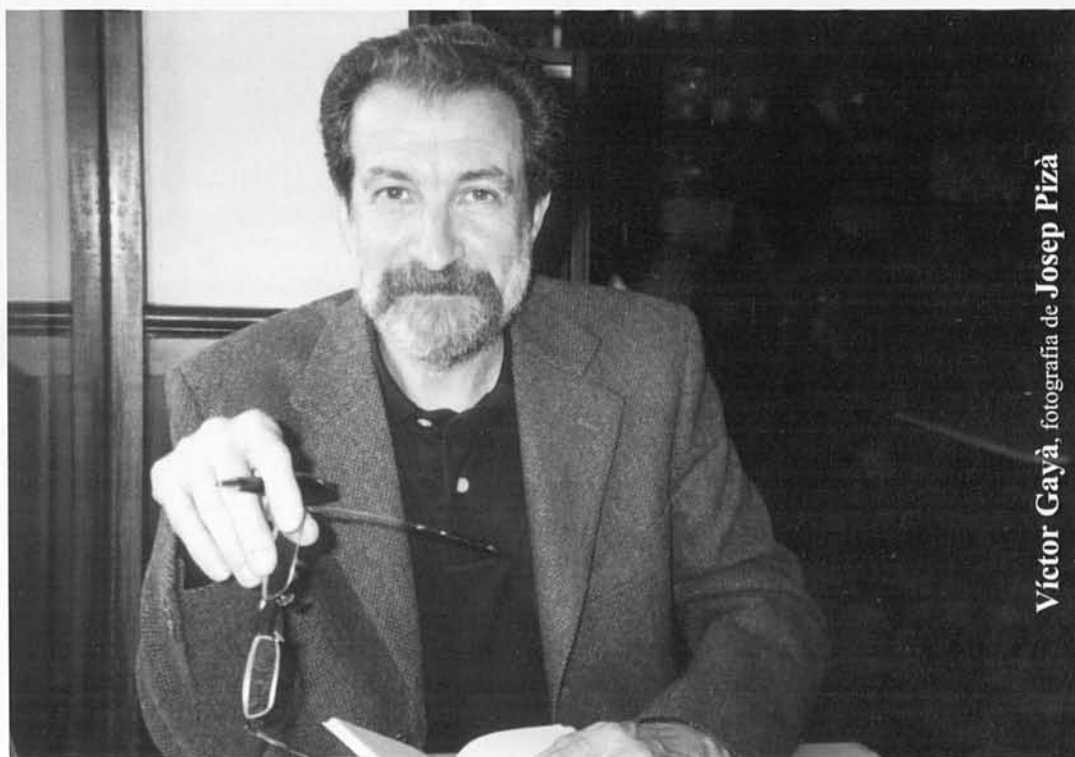
Doncs ni el ball de bot, ni les ensaïmades, ni la sobrassada, ni les tradicions... Som el que hem de ser, el que volem ser de cara al futur, evidentment amb un peu posat en el que vam ser.

-Com veus les noves generacions d'escriptors en català?

Tot i que la literatura catalana té, vertaderament, una vitalitat prodigiosa a tots els Països Catalans, són, sobretot, les Illes Balears i el País Valencià els territoris on té més rellevància, precisament, i com he esmentat abans, perquè la situació lingüística és més

-És possible que el Premi Nobel es pugui donar a un escriptor en llengua catalana?

És possible perquè tenim escriptors molt dignes. De fet, hi ha hagut candidats. Seria una situació molt positiva per al català perquè el Nobel té una gran repercussió mundial. Crec que, molts cops -s'ha vist amb autors de països africans i asiàtics; s'ha vist amb en Saramago també- amb aquest premi, s'ha intentat premiar, no només el conjunt de l'obra d'un autor concret, sinó tota una cultura, tota una llengua. El dia que li donin el Nobel a un escriptor en llengua catalana, indirectament també me'l donaran a mi.

Víctor Gayà, fotografia de Josep Pizà

precària. El fet que, en els territoris de parla catalana, la majoria d'escriptors -tant si ens referim als ressentits com als decebuts, i fins i tot, i sobretot, a la nova saba que s'incorpora a la literatura- emprin la llengua catalana als seus llibres, és motiu d'una gran esperança de deixar, com a mínim, una herència digna als arqueòlegs de les cultures.

-Com et valores, com a escriptor?

Sempre des de la humilitat. En principi, un escriptor cregut de si mateix, me mereix molt de recel. No puc dir que la meua obra té cap validesa en cap sentit, perquè em sembla un acte absolutament impúdic; al mateix temps, dic que, si no cregués que el que escric té un mínim de dignitat, ja m'hauria retirat.

-Què són els Països Catalans?

Actualment són una utopia, no pas un disbarat com opinen certs sectors de la població espanyola. Els mallorquins, per no anar a cercar la societat valenciana, per motius diversos, sobretot d'intoxicació ideològica patida des de fa molts anys, i no només els de dictadura, no estan preparats per admetre que són catalans, i per tant membres d'aquesta comunitat cultural.

Josep Pizà i Vidal

Entrevista realitzada a Ciutat de Mallorca

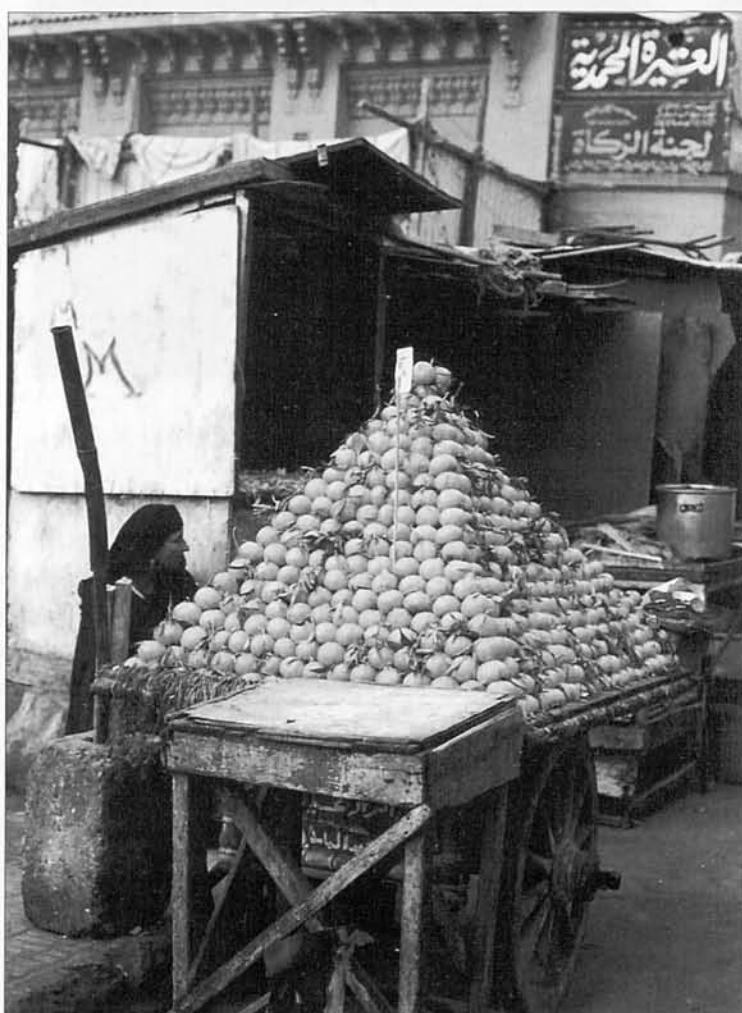
Vidi afflictionem populi mei in Aegypto, et clamorem eius audivi

També sofrí, clamà
sentí
que hom volia la seva llibertat.
O així ho volgué creure.
Però, a diferència del fills d'Israel,
patí en la seva carn totes les plagues.
Ja havia perdut molt en el diluvi,
i encara va haver de sentir morir dins seu el primogènit.

També conegué l'èxode.
I arribà a la mar Roja.
El guia va fer que les aigües se separassin
perquè així pogués passar a peu eixut.
El guia era part seva,
semblava que en el seu interior havia trobat la força
per refer-se.
I s'endinsa en el desert amb esperança.

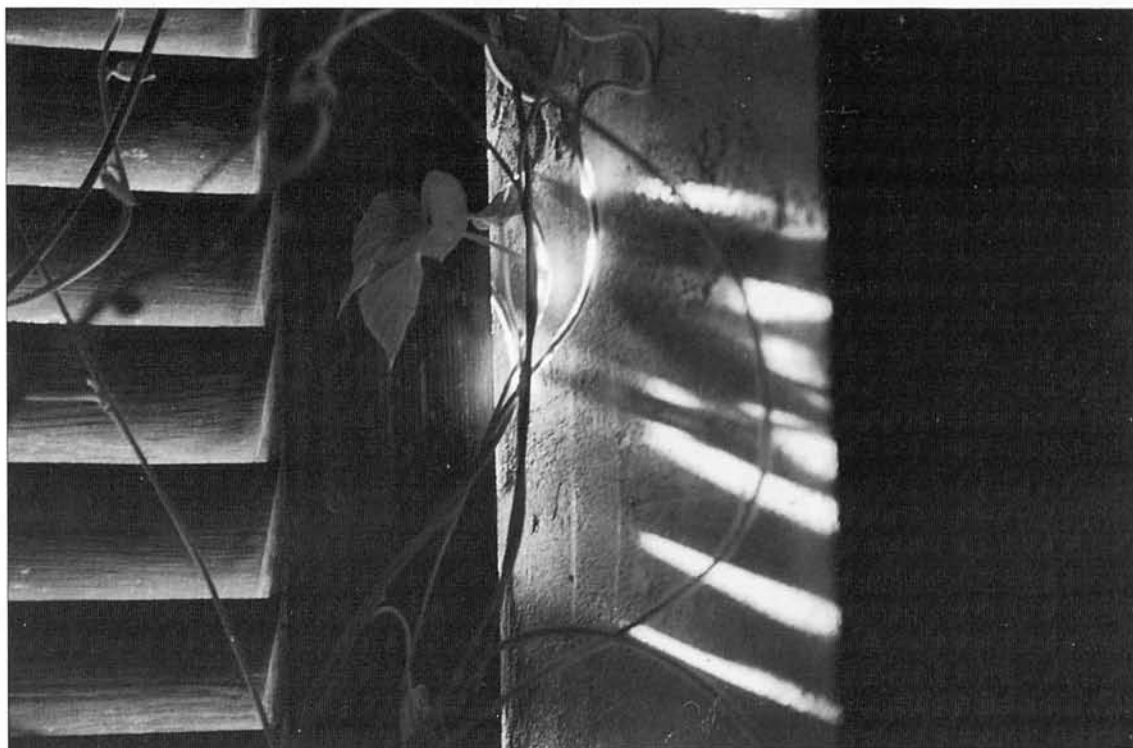
Gabriel de la S T. Sampol

De *Vulgata*,
Editorial Moll,
Mallorca, 2004

Miquel Perelló i Ramis
Taronges

Fotografia de Robert

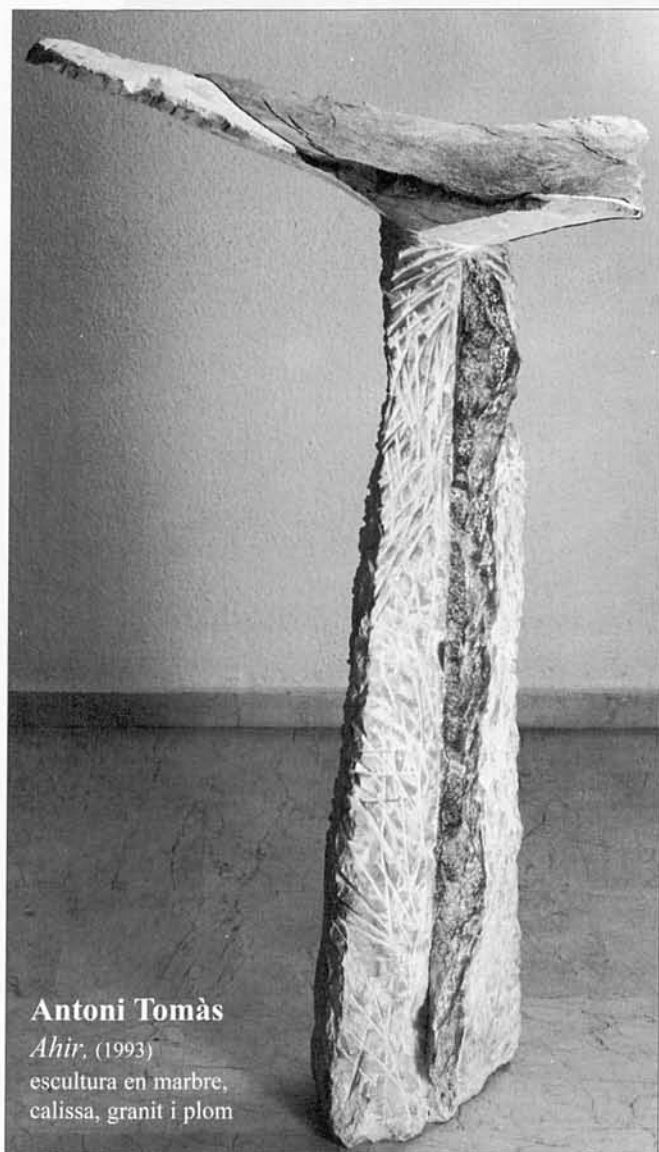
*Foc fred, foc fosc, poc foc al lloc.
Sóc foc d'enlloc,
flocs de foc grocs...
Al soc sóc foc,
al lloc un cop de roc.
Foc que noc
o foc que coc?
Em moc? No em moc?
Tampoc no ho cloc...
Ho guix amb xoc*

Inèdit

12/VI/04

Joan Francesc López Casasnovas

Coral

Antoni Tomàs
Ahir, (1993)
escultura en marbre,
calissa, granit i plom

Com un riu que enamora,
amb xops alts a la riba,
se'ns enduia, la música:
l'eterna fugitiva.

Sovint, si és un roc
dur i cantellut, el viure,
la melodia el banya
amb l'aigua fresca i lliure

Les veus humanes són
l'encant de l'hora pura.
Quan el silenci torna,
la bellesa perdura.

Goig compassat: remor
de l'aigua que s'escola.
El temps ens puny, malèvol;
la música ens consola.

Jordi Pàmias

De Terra cansada

Terra cansada, fou publicada el mes d'abril de 2004, per Perifèric Edicions, de Catarroja, jove editorial valenciana que dirigeix el poeta Ramon Guillem

En la nit
caldent
al Record
de la llum.

Mabel Piérola, il·lustració del poema d'El temps llançat al pou de Pere Rosselló Bover

Poetes francesos d'avui / PIERRE DESCAMPS

Aquests poemes inèdits són de *Les cycles et les temps* (*Els cicles i els moments*) de **Pierre Descamps**, que aviat publicarà Editions «Les Racines de Papier» de Valenciennes (França)

Maties Tugores Garau

(Selecció i traducció del francès)

V

SEXTA

Els pardals es col·loquen entre els lis. Es dobla el genoll a cada cabanya. L'ús ens condemna als secrets.
Devers als confins de trèmols, les cases s'estrenyen. Els fruits caiguts es fan mal bé.
La virtut s'ha de sacrificar per l'ordre i el deure a les inconstàncies de la imaginació.
Els vius i els morts es substitueixen assíduament.
Els agitadors han cercat la devoció fins a la fruïció. El desordre a vegades acompanya els rituals.
La saviesa del món és bogeria davant Déu.

SEXTÉ

*Les moineaux se posent parmi les lys. On ploie le genou dans chaque mesure. L'usage nous condamne aux secrets.
Vers les confins de trembles, les maisons se resserrent. Les fruits tombés se heudrissent.
La vertu doit sacrifier à l'ordre et au devoir les inconstances de l'imagination.
Les vivants et les morts se remplacent assidûment.
Des agitateurs ont poussé la dévotion jusqu'à la jouissance. Le désordre parfois accompagne les rites.
La sagesse du monde est folie devant Dieu.*

VI

NONA

El camp està ple d'amors, d'embriagueses, de quimeres i de reclams. El que és avantatge a la natura esdevé privació a la societat.

Els drets feudals reforcen la rutina, La llibertat canvia les costums?
Els vassalls s'amunteguen dins els coberts, sota les catifes de fenàs.
El castell recorda l'ordre als serfs i llauradors.
Al primer blanqueig de l'horitzó, la gent de la parròquia s'agrupa al voltant dels altars.
La visió beatífica consisteix a veure a Déu no com en un mirall, però si amb acarament.

NONE

La campagne est pleine d'amours, de griseries, de chimères et de leurres. Ce qui est avantage dans la nature devient privation dans la société.

*Les droits féodaux renforcent la routine. La liberté change-t-elle les habitudes ?
Les vassaux s'entassent dans les hangars, sous les jonchées de foin.
Le château rappelle à l'ordre serfs et laboureurs.
Au premier blanchiment de l'horizon, les gens de la paroisse se sont attroupés autour des autels.
La vision béatifique consiste à voir Dieu non comme dans un miroir, mais face à face.*

VII

VESPRES

Vespres, la blanca estrella sorgeix en el cel.
El món s'ha transformat en una il·lusió imprecisa on els homes passen, barrejats en els nostres somnis, en els nostres desitjos, als nostres records, a impressions indeterminades i il·lusòries.
L'atracció del desconegut és sempre molt potent.
Els reis del Nord acampen al ras. Lluites sense pietat s'engeguen. La memòria dels cossos ens revela moltes sorpreses.
Els perills ens envolten: quaerens quem devoret... L'home sense la Gràcia no pot evitar el pecat. El possible emergeix de l'incertesa en la perspectiva del Judici final.
La Historia no seria només que una vana paraula?
Déu ens protegeixi.

VÊPRES

*Vêpres, la blanche étoile apparaît dans le ciel.
Le monde est devenu un mirage imprécis où les hommes passent, mêlés à nos songes, à nos désirs, à nos réminiscences, à des impressions vagues et illusoires.
L'attrait de l'inconnu est toujours tout-puissant.
Les rois du Nord bivouaquent en plein champ. Des luttes sans merci s'engagent. La mémoire des corps réserve bien des surprises.
Les dangers nous entourent : quærens quem devoret... L'homme sans la Grâce ne peut éviter le péché. Le possible émerge de l'incertain dans la perspective du Jugement dernier.
L'Histoire ne serait-elle qu'un vain mot ?
Dieu nous ait en sa sainte garde.*

VIII
COMPLETES

*Aquí brillen totes els esplendors del dia tan bé com els darrers raigs del sol ponent.
L'or de la fi de la tardor ha envaït els anys morts.
Les belleses desconegudes subjuguen les vides més ordinàries.
Ningú d'altre banda torna a venir a aquestes noves partides.
Per molt llarga sigui la vida, el passat es torna tan irreal com el present.
La gràcia domina i supera a la natura.
La pròpia Història demostra la necessitat de la Revelació.
Déu tingui pietat de la nostra ànima!*

COMPLIES

*Là brillent toutes les splendeurs du jour aussi bien que les derniers rayons du soleil couchant.
L'or d'arrière-saison a envahi les années mortes.
Les beautés inconnues subjuguent les vies les plus ordinaires.
Nu ne revient d'ailleurs qu'à ses nouveaux départs.
Si longue soit la vie, le passé devient aussi irréel que le présent.
La grâce domine et dépasse la nature.
L'Histoire elle-même prouve la nécessité de la Révélation.
Dieu ait merci de notre âme !*

IX
NOCTURNES

*Que els fantasmes de la nit fugin molt lluny de nosaltres!
Pot hom acomodar-se a les novetats sense un immens perill mortal?
Es fa misteris de les nostres fosques.
Hi haurà hores, dies, nits, instants fugitius i llargues paciències.
El temps es perd en l'eternitat.
L'acord perfecte de la Natura i de la Revelació no sabria confondre's amb l'Apocalipsi de l'Utopia.
A partir d'ara la Historia serà fora de la Historia.
L'expoliació es perpetua a l'infinit. La mort resideix en el cor de la escriptura.
Que Déu tot poderós sigui misericordiós!*

NOCTURNES

*Que les fantômes de la nuit s'enfuient bien loin de nous !
Peut-on s'accommoder des nouveautés sans un immense péril moral ?
On se fait des mystères de nos obscurités.
Il y aura des heures, des jours, des nuits, des instants fugitifs et de longues patiences.
Le temps se perd dans l'éternité.
L'accord parfait de la Nature et de la Révélation ne saurait se confondre avec l'Apocalypse de l'Utopie.
Désormais l'Histoire sera hors de l'Histoire.
L'expolition se perpétue à l'infini. Mais la mort gît au cœur de l'écriture.
Que le Dieu tout-puissant nous fasse miséricorde !*

Pierre Descamps

QASBA

un camí és tots els camins
un vers és tot el poema

un mot és tot

tractar de reproduir
de refer
les traces de l'itinerari

un itinerari que es volatilitza
en ser recorregut
en dir-lo

talment aus migratòries:
fugir cap al sud

sabent que el sud
sempre és més enllà

lluny
-on és lluny? -
fins a la ratlla de l'oblit

llunyania
proximitat de l'absent

l'horitzó és un gest de traç afinat
ocre d'arena engegadora
silenci de sílex

instant sense límit
sense capvespre
sense biaix

dibuixar el real que hi ha
més enllà de l'aparent

(interioritzar-lo abans)

llavors que només és pur text

refer els invisibles camins de tots els sorrells
fins que no resti ni un gra d'arena per sotjar

comprendre que el viatge ja era
molt abans que tu no el fessis
l'epopeia fundadora de la nostàlgia

l'arena transporta paisatges
dibuixa marines
cors deshabitats
núvols de serenor
allí on habitava
puríssim
el no-res

abocar-se al toll sec de la memòria:
la seva profunditat és a la superfície
-d'on pouar l'aigua innocent

interioritzar el joc de volums i ombres
òxid mangre anyil:
tots els colors de la qasba

fang clivellat de la llera eixorca
neu de sal
so d'un pensament ja pensat

llum -inaprehensible- del morent jorn:

la llum del no-res

aterrar els murs de la qasba
no apropiar-se del lloc
no aïllar l'altre

habitar
tot just
l'espai

l'espai fet pura llum

en el ressò del silenci
escoltar la pròpia veu:

interior

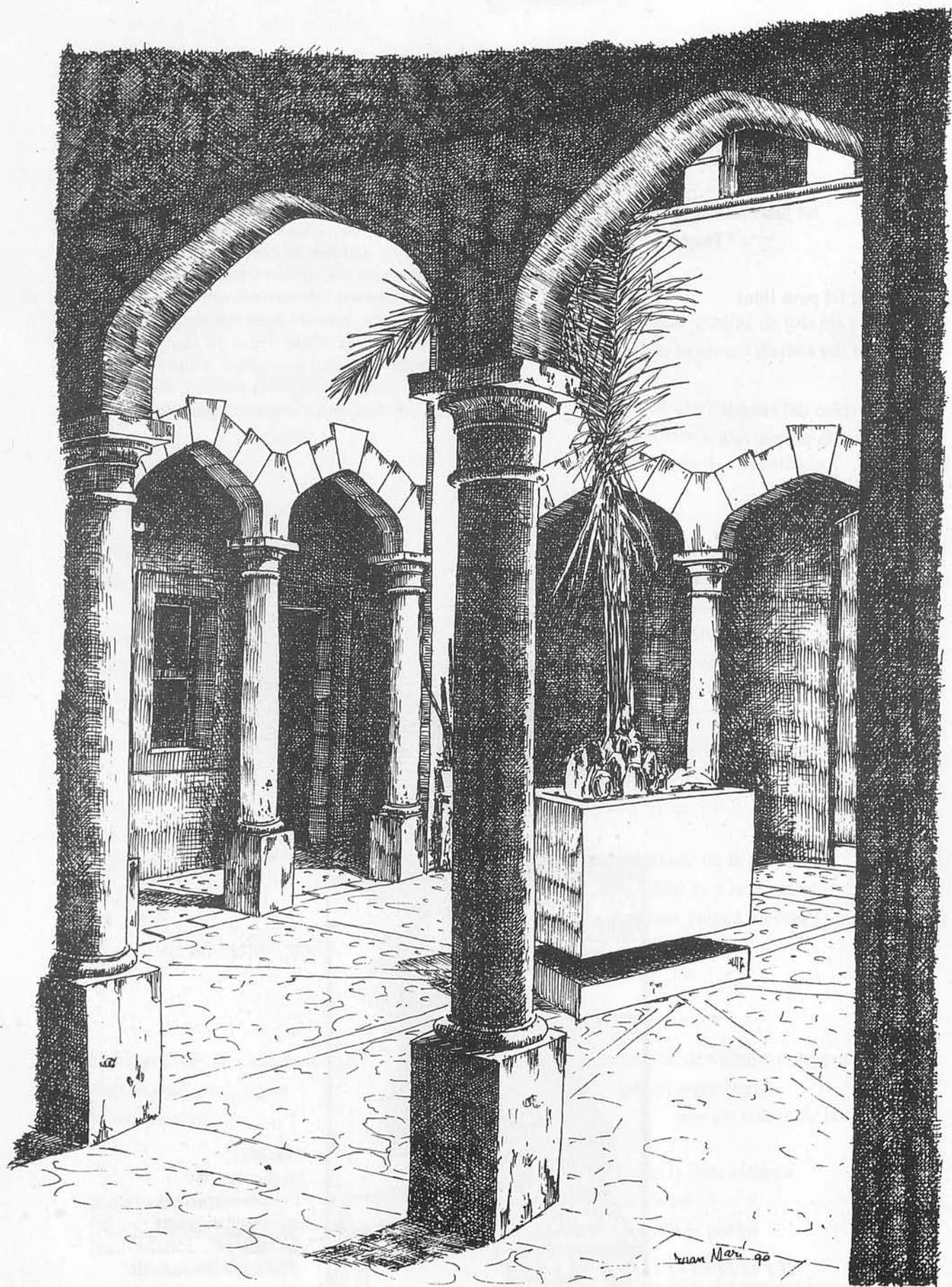
Del poemari *Alta Provença*,
d'**Antoni Clapés**,
que ha publicat
Ed. Pagès de Lleida

ANTONI CLAPÉS FLAQUÉ. Sabadell, 1948. Ha publicat quinze llibres de poemes, entre els quals *In nuce* (Proa: 2000), *Llavors abandoneries Greifswald* (Emboscall: 2001), *Destret* (Emboscall: 2003) i *Alta Provença* (Pagès: 2005). Ha estat traduït al francès, anglès, italià, castellà i portuguès. Dirigeix l'editorial de poesia «Cafè Central». Crear aquesta editorial, que de les *plaquettes* de baix tiratge ha arribat a la col·lecció «Jardins de Samarcanda», va ser un acte d'alternativa als circuits tradicionals de producció i difusió literària i de reivindicació de la literatura per la literatura. Antoni Clapés, en els anys setanta, fou cofundador de «Sala Tres» de Barcelona, un cau paradigmàtic d'art conceptual. Clapés col·labora en temes relacionats amb la poesia a *La Vanguardia*, *Avui*, *Reduccions*, *Caràcters* i *The Barcelona Review*

Un dels
quatre daus de
l'escala harmònica,
que conté el gravat
en fusta de
Theorica Musica, de
Franchino Gafurio
(Nàpols, 1480)

Joan Marí i Vidal, Dibuix a la ploma

**CRISTALERIA
PEREZ SABATER**

Telèfons:

Paco 600 44 44 27

José 607 98 45 97

Toni 607 98 46 97

**Carrer de Son Magraner, núm. 4
Son Espanyol, (07120 Palma)**

Fax 971 43 90 01

**CRISTALERIA
PEREZ SABATER**

971 43 84 33

**Taller
aluminio**

S'Esclop, Quadern cultural no tornarà cap original que no hagi sol·licitat i es reserva els criteris de selecció i tipogràfics. El escrits lliurats al consell de redacció -que no excediran l'extensió de tres fulls a doble espai- hauran d'anar signats amb el nom i llinatges i acompanyats del D.I., l'adreça completa del remitent i d'un telèfon de contacte. Si és l'escrit d'un col·lectiu, el signarà,

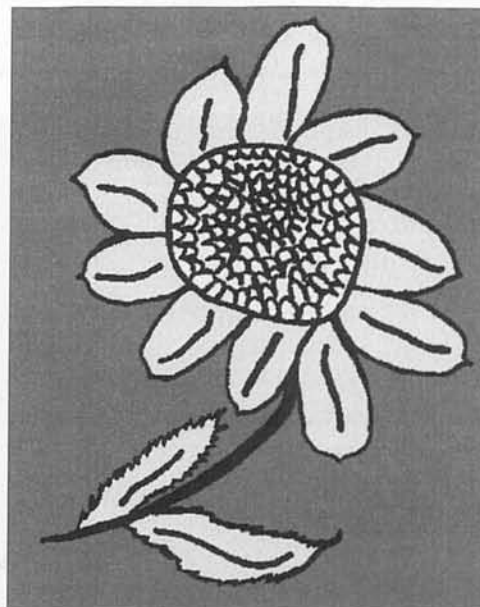
com a mínim, un dels seus components, que se'n responsabilitzarà. Si ens voleu comunicar-nos qualssevol suggeriments, enviau-nos-los a l'apartat núm. 5222 de Palma, districte postal 07011, Mallorca, Balears

S'Esclop, Quadern cultural surt periòdicament a quioscs i llibreries i també es pot adquirir, mitjançant subscripció; per 13,50 euros, 6 exemplars a l'any

Anunciau-vos a

S'Esclop
Quadern cultural

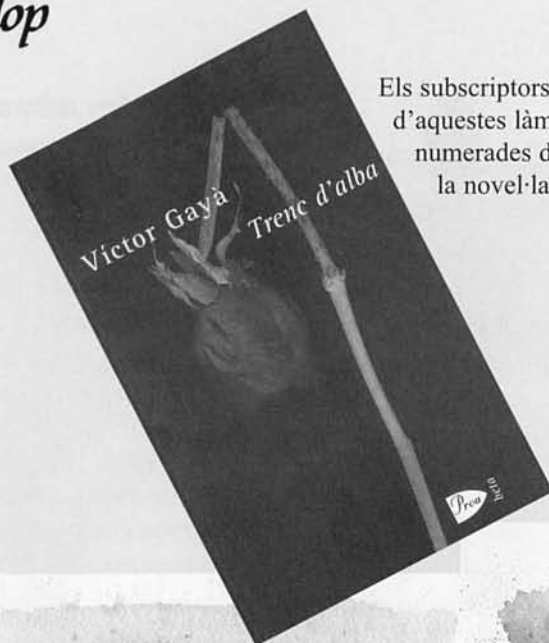
Espais disponibles per a publicitat
Telèfon 639- 954223

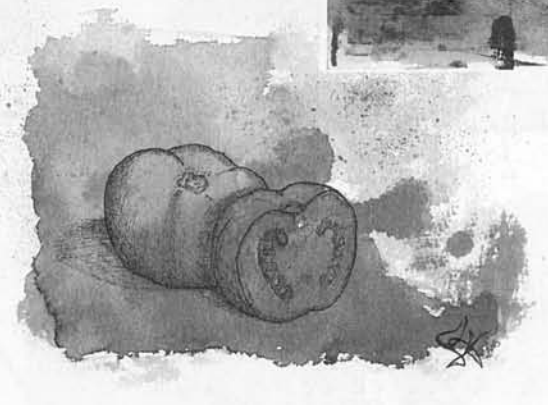
Dibuix col·lectiu d'usuaris de l'associació **Gira-sol**

Col·laborau-hi, feis-vos-ne socis!

Associació Mallorquina de Salut Mental Gira-sol
Passeig de Marratxí, 11 - Son Gibert, 07008 Palma - Telèf. 971 - 28 51 23

Els subscriptors han rebut una d'aquestes làmines signades i numerades de Lluís Florenç i la novel·la de Víctor Gayà

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

S'Esclop

Apartat de Correus 5222
07011 Palma (Mallorca)

Sr./Sra.....

.....DNI.....

Adreça.....núm.....pis.....

Codi postal.....població.....

Telèfon.....

Em subscric a la revista **S'Esclop**, al preu de 13,50 euros de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària d'estalvi que indic a continuació i a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/Caixa.....

Signatura

Agència/oficina.....

DC.....cte./lta.núm.....

Enhorabona!

Doctor Honoris Causa

"Ningú no podrà rebel·lar-se de veres, poèticament, si no segueix essent infant. Qui no accepti que la rebel·lió va unida a la infància recuperada, si és rebel, acaba en facciós"

Cristòfol Serra

[...] "és motiu de prístina alegria quan es produeix un fet com la concessió del doctorat honoris causa a un personatge ciutadà entranyable com l'escriptor i traductor Cristòfol (Tòfol pels amics) Serra, l'escriptura del qual, per cert, ha experimentat una vertadera embranzida a partir del moment de la seva feliç jubilació".

[...] "L'alegria que ens produeix aquest reconeixement per part de la Universitat de les Illes Balears - pel qual crec que hem de felicitar especialment al padri del doctorando o candidat per tants de mèrits, Perfecto Cuadrado, el qual duu a terme una activitat pedagògica tan eficaç a favor de la promoció de la llengua i de la literatura portugueses, i de la fruïció o del gaudi de la lectura en general..."

Bartomeu Fiol

Gaudeamus igitur juvenes dum sumus,
gaudeamus igitur juvenes dum sumus.
Post jucundam juventutem,
post molestam senectutem
nos habebit humus, nos habebit humus.

Ubi sunt qui ante nos in mundo fuere.
Ubi sunt qui ante nos in mundo fuere.
Adeas ad inferos,
transeas ad superos
hos si vis videre, hos si vis videre.

Vivat Academia, vivant professores.
Vivat Academia, vivant professores.
Vivat membrum quodlibet,
vivant membra quaelibet
semper sint in flore, semper sint in flore.

Per a Tòfol Serra amb afecte, Joan

Cristòfol Serra fotografia d'Antoni Ramis

Pere d'Alcàntara Penya al Teatre dels Poetes

El Teatre dels Poetes de Barcelona organitzà un cicle de conferències en honor dels grans poetes ja desapareguts, en el que s'hi inclogueren autors mallorquins (I). La sessió XXI es va dedicar, l'1 de març de 1928, a l'escriptor Pere d'Alcàntara Penya, i Miquel Ferrà s'encarregà d'explicar la seva trajectòria; la conferència, que es pronuncià al saló d'actes de l'Ateneu Barcelonès, fou seguida d'un recital de poesies del poeta illenc.

En el parlament -que més endavant seria reproduït en el número 3 de «La Nostra Terra»- Ferrà mostrà Pere d'Alcàntara Penya com el poeta mallorquí popular per excel·lència i el qualifica com “un dels personatges més simpàtics i poètics de la nostra

Renaixença”; a continuació, afirmà que fora de Mallorca era poc conegut, perquè mai no aspirà a la glòria, ell “va escriure exclusivament per al poble i de cara al poble, compartint amb ell idees i sentiments i lliurant-li la seva obra com un espill rioler on el

poble es retrobava i coneixia”, i afegí: “fou sempre tan estimat dins les llars com dins els cenacles” perquè “tothom apreciava igualment la seva obra fresca i espontània”.

La seva poesia -diu- revela l'intima vida familiar del poble

UN PI

*Digueu-me, caminer: què és aquest pi
que han deixat caure al mig del bon camí?
Doneu part an el batle. Els llenyaters
podien haver fet de que caigués
dins la veïnada terra.*

*-És que el pi és del marquès de la Mamerra...
-Ah!... Si el pi és del marquès de la Mamerra...!
I maldament que sia de sant Pere,
per què no el lleven prest? Per què aquí espera
el senyor que se sec? Feu que el s'enduga
un carro, que aquí estorba de que pugui
passar-ne cap persona.*

*-És que el vol per fer bigues de tafona.
-Ah!... Si el vol per fer bigues de tafona...!
Si almanco li tallàs totes les rames
i li escapçàs un poc aquestes cames,
el perjuí que causàs fóra més poc,
puix sempre quedaria un poc de lloc
pel pas de carro, encara.*

*-És que diuen que és mal tallar-les ara.
-Ah!... Si diuen que és mal tallar-les ara...!
Però primer és el públic que ningú,
i ara pateix tothom per amor d'u,
i no és just que el pecat del llenyater,
d'aquí que arribi la lluna de Gener,
el pag qui res no n'és.*

*-És que així li convé al senyor marquès.
-Ah!... Si així li convé al senyor marquès,
fe't comptes, caminer, que no he dit res!*

PERE D'ALCÀNTARA PENYA I NICOLAU (1823-1906)
Il·lustració de F. V. a «La nostra terra» (1933)

Pere d'Alcàntara Penya va escriure *La Colcada*; es tracta d'un romanç històric-descriptiu, compost de vint-i-una estrofes de deu versos heptasíl·labs amb rima consonant, i està estructurat com un diàleg entre la padrina i els seus néts. Va ser editat l'any 1892. Relata la història de la conquesta per Jaume I. Es recita cada any, el dia 31 de desembre, en la celebració la Conquesta de Mallorca (1229)

Pere d'Alcàntara Penya

La colcada escultura de Remigia Caubet, fotografia de Magdalena Vidal

mallorquí. Tot en ell és mallorquí: tipus, costums, escenes, diàlegs, màximes i refranys, els llocs que descriu, les festes i tradicions, i, així mateix, els usos i abusos que critica. També són mallorquins el llenguatge i els modismes i la manera de tractar-ho. En la seva poesia -continua Ferrà- troben la seva fotografia totes les classes socials mallorquines, tant els pagesos com els ciutadans: *"Ingenuïtat, senzillesa, predomini de l'intuïció sobre l'estudi, acerts meravellosos, incontinença en la vena abundant i fàcil, instint còmic i apacible, sense malícia acritud ni segona intenció"*. Per a Ferrà, Pere d'Alcàntara Penya no interpreta l'ànima popular, sinó que n'és portador, la du dedins; la seva eficàcia de poeta moral no respon a un tarannà moralista, sinó que prové de la mateixa bondat de la seva ànima. Així mateix, Miquel Ferrà afirma que, a desgrat

que el seu esperit és molt diferent, quelcom l'emparenta amb el del revolucionari Béranger.

Ferrà conclou afirmant que *"si a Palma hi hagués uns Ajuntaments i uns Arquitectes més espirituals que els que hi hem conegut sempre, el record d'En Penya podria perpetuar-s'hi"*. Miquel Ferrà proposa perpetuar-lo, però no amb el nom d'una nova avinguda, sinó instal·lant un monument en una de les antigues placetes dels *"barris típics i modestes de la ciutat vella"* -posa com a exemples la plaça del Pes del Carbó o la del Banc de l'Oli- i afegeix que *"amb la seva viva animació de mercat popular; congregaria entorn de l'estatua del vell cantor mallorquí les mateixes gentes i coses que l'inspiraren en vida"*. Explica que seria prop del carrer dels Moliners on ell vivia, quasi veí de Mn. Costa, En aquest carer hi havia viscut i hi havia pas-

sat la infantesa Miquel Ferrà.

No sabem si a l'hora d'erigir-se l'escultura, de Remigia Caubet, a la plaça del Banc de l'Oli, que representa la velleta i els néts de La Colcada, l'Ajuntament de Palma tingué en compte el suggeriment o si només fou una casualitat.

Ferrà, el 1906, ja havia escrit la necrològica de Penya a "Mitjorn" on deia que el poeta *"no tenia res d'aquests esperits acartronats qui fan de la tradició un ídol estèril y adust, mirant amb males celles tota innovació y tot impuls de juvenesa. Ell, al contrari, estimava una tradició viva, y sabia enllaçar l'amor a les coses velles amb un honrat progrés material y moral"*, unes característiques que serien també una constant en la producció periodística del propi Ferrà. Exaltava també el seu humorisme, que connectaria també amb la ironia noucentista de

Ferrà, i el qualificava com "essencialment espontani e irreflexiu". Acabava la necrològica parlant de la influència d'Alcàntara Peña en l'amor a la llengua d'ell i de tota la joventut: "Ell fou per tots nosaltres com un padri bondadós que entretingué nostra infantesa amb ses verbes y contarelles. Per això els joves, qui aprenguerem de llegir en mallorquí en els seus escrits, que hi beguerem amb delícia l'esperit tradicional y l'amor a

les coses de ca-nostra, volem consignar avui en les planes de nostra jove revista, l'expressió d'un home-natge qu'es breu per lo que mereix la seua memoria, pero que nos surt del cor".

Ferrà veia en Peña un ver-tader model que encarnava alhora l'amor a la tradició i la innovació necessària; una literatura d'una certa qualitat, no xarona, i que a la vegada arribava al poble perquè havia sortit i estava composta per

al poble. La fórmula exacta que havia trobat Peña podia ser un bon model per als futurs noucentistes. L'equilibri entre escriure d'una manera culta i la comprensió per part del poble, que així s'elevava i entenia temes més sublims, seria un dels reptes de Ferrà i del seu grup.

Francesc Lladó i Rotger

(I) L'altre autor era Marià Aguiló

Pere d'Alcàntara Peña ja de ben jove es va sentir atret per la cultura del poble: rondalles, cançons tradicionals, llegendes, romanços, que sovint havia sentir cantar i contar a la seva dida pagesa; aquell contacte amb la literatura de transmissió oral li encomanà el gust per l'expressió literària i l'amor a la seva llengua. Va conrear la poesia, la prosa de costums i el teatre; recollí els seus poemes a *Records i esperances* (1885) i *Poesia en mallorquí popular* (1892). Pere

d'Alcàntara Peña destaca pel seu caràcter humorístic i l'acostament a les fonts populars; la seva poesia té en el recitat el mitjà idoni de difusió. Les seves proses de costums es recullen a *Cuentos mallorquins* (1892). Va ser admirat pel poble i en produir-se la seva mort a Palma, el 1906, se li reteren nombrosos homenatges. «Mitjorn», la revista dels joves noucentistes, li dedicà un número en què participaren els principals escriptors illencs del moment.

En el centenari de «Mitjorn»

Per tota una sèrie d'esdeveniments que succeïren sobretot a Barcelona, però no només protagonitzats pels catalans, sinó també per mallorquins, molts d'autors consideren l'any 1906 com l'inici del Noucentisme; és quan es publica *La nacionalitat catalana* de Prat de la Riba i Eugeni d'Ors comença el *Glossari* a "La Veu de Catalunya", és el moment en què s'editen les *Horacianes* de Costa i Llobera, el qual, el mes de maig d'aquell any, presideix els Jocs Florals de Barcelona; i, així mateix, té lloc la manifestació de "Solidaritat", que Mn. Costa presència en companyia de Josep Carner i, l'octubre, se celebra també el Primer Congrés de la Llengua Catalana, promogut per Mn. Alcover. Miquel Ferrà, qui aleshores hi estudiava Lletres a Barcelona, com d'altres mallorquins que tenen un paper cabdal en el 1r. Congrés, hi prendrà part acti-

va. Coincidint amb tots aquests esdeveniments, el mes de gener de 1906, es produeix un fet cabdal per a les lletres mallorquines, l'aparició de "Mitjorn". Sobre aquesta publicació i allò que va representar, ja n'escriguérem al núm. 2 de *S'Esclop*. En aquesta ocasió, per commemorar el centenari de l'aparició d'aquella revista, parlarem de com es va gestar i quines varen ser les primeres passes de la revista i els personatges que les protagonitzaren.

Ferrà va dirigir "Mitjorn" i va seguir el model de "Catalunya", que era una publicació -conduïda per Josep Carner- en la que havien participat alguns autors que ho faran també en aquesta nova revista que sorgeix a Mallorca. La major part d'ells són joves que, inspirats pel noucentisme del poema *Als Joves* de Costa, s'han format a l'aixopluc de l'Església i d'un grup d'intel·lectuals conserva-

dors i a l'entorn de Miquel Costa. Aquests joves són Josep M. Tous i Maroto, Miquel Ferrà, Llorenç Riber, Guillem Reynés, Salvador Galmés i altres. En aquesta tasca són ajudats per les dues generacions literàries anteriors i pels seus amics catalans. "Mitjorn" serà el major exponent de la jove intel·lectualitat mallorquina d'aleshores, la qual, seguint les directrius de l'Església de Mallorca, inspirades pel bisbe Torras i Bages, uneix catalanisme i cristianisme.

Els anteriors intents del grup "modernista" d'editar una revista de qualitat i totalment en català i l'experiment de "La Gazeta de Mallorca", dirigida per Mateu Obrador, havien fracassat. L'única publicació en català que continuava era "La Bona Causa", que Miquel Duran Saurina duia endavant des d'Inca i que desaparegué el 1906.

El Certamen Literari d'Inca de l'any 1905 fou l'estímul que desencadenà la idea de fer la revista. Els joves Miquel Ferrà, Llorenç Riber i Josep M. Tous i Maroto, s'havien reunit freqüentment aquell any amb Costa i Llobera. Encara s'hi ajuntarien alguns altres joves, però sembla que la iniciativa va ser dels esmentats intel·lectuals, amb una certa independència del mateix Miquel Costa, qui segurament pensava en ells quan, entre juliol i l'agost de 1905, escriu, des del recer de Pollença, l'horaciana *Als Joves*. Sabem, efectivament, que

"Catalunya", que havia durat tres anys i havia rebut la col·laboració de molts mallorquins.

La revista "Catalunya" havia intentat reconvertir el modernisme en noucentisme, i els mallorquins hi havien contribuït de manera decidida. D'altra part, "Catalunya" desenrotllà una tasca cultural que, a la llarga, havia donat lloc als plantejaments polítics de la Lliga Regionalista, els quals, una vegada ja consolidats, no necessitaven la publicació. Aquest procés no s'havia donat a Mallorca, pel que sembla lògic que aparegués una

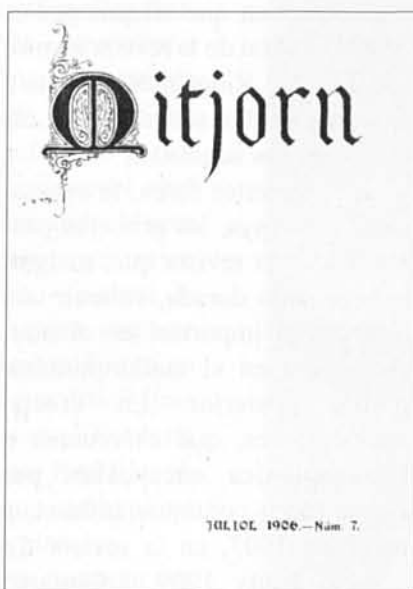
Fèlix Escales, Joan Torrendell i Bartomeu Amengual, ja absents de Mallorca, no hi participaran.

En principi, la revista s'havia de dir "Auba", com Ferrà comenta a Joan Rosselló per carta (2). També ho diu a Costa, (3) a qui agraeix -en nom seu i dels seus companys- l'ajuda que els ofereix per a la nova publicació. Ja li en dóna detalls molt concrets: que l'editor serà Calatayud; que el càrrec de director el cobrirà Riber i que els companys de redacció seran Tous, Ferrà, Galmés i l'arquitecte Guillem Reynés. Així mateix, compten amb la col·laboració de Mateu Obrador, Joan Rosselló, B. Cortès Pre. i, finalment, amb la de Maria Antònia Salvà. Llorenç Riber, per la seva part, ha de demanar a Joan Alcover que hi participi. La revista tindrà una freqüència quinzenal i el primer número es publicarà el mes de gener. Li escriu que "tots estam molt enamorats de l'idea que mos va ocorre de donar la seva oda *Als joves*, en primer terme y com a programa. Falta sols que vostè nos autorisi y le-hi agrairem de cor".

Miquel Ferrà també en parla a Maria Antònia, a la que demana per a la revista una traducció de *Maltro*, de Jasmin (4); tenim alguns testimonis de Tous i Maroto pels quals sabem que l'*Escomesa* del primer número és de Ferrà (5). En el "Bolletí del diccionari de la Llengua Catalana", Mn. Alcover tracta de la revista, la relaciona amb la desaparició de "La Bona Causa" i amb el nom d'"Auba" i, mesos més tard, en publica una petita nota, titulada precisament *Mitjorn*. En estar quasi tot concretat, Ferrà torna a comentar-ho per carta a Costa (6). Com que a Rosselló no li satisfà el títol, pensen canviar-lo pel de "Formentor", però, Miquel Ferrà, després d'haver-ho consultat a Obrador, ja ha trobat el nom de "Mitjorn" i el dibuix ja estava donat a fer. Finalment, apareix el 15 de gener de 1906 amb el nom

Miquel Ferrà i Juan
(1885 - 1947)

Revista literària de Mallorca
(gener de 1906 - juny de 1907)

durant la seva estada allà a causa de la malaltia de son pare, Costa enyorava les converses que mantenia amb ells a Palma (1). I, de Pollença estant, rep cartes seves i els escriu sovint.

Miquel Ferrà i la seva colla, animats per l'èxit del Certamen Literari d'Inca, tenint en compte els literats mallorquins que col·laboraren a "Catalunya" i a "Montserrat" i, sens dubte, amb l'ajuda dels amics del grup de Carner i dels literats mallorquins, s'animen a tirar endavant la revista. També devien comptar amb l'experiència de Mateu Obrador, que havia editat altres revistes, i, tal volta, també hi té a veure la mateixa desaparició de la revista

revista de característiques semblants a les que tenia "Catalunya". En efecte, "Mitjorn" empenirà tota una feina de conscienciació cultural i política que tendirà a exaltar els valors més conservadors del catalanisme aleshores existent a Mallorca. Però, a desgrat d'això, no menysprearà els seus antecessors modernistes com Miquel dels Sants Oliver, Gabriel Alomar o Joan Rosselló. Dels dos primers escriptors, els de tarannà més ciutadà, n'inclouran poques col·laboracions i seleccionades entre les que no consideraven "modernistes", en canvi, hi sovintejaran els escrits de Rosselló, de tendència més ruralista, mentre altres autors modernistes, com

de "Mitjorn" i tindrà periodicitat mensual i no quinzenal com s'havia previst.

La correspondència de Ferrà de l'any 1906 reflecteix la seva feina a la revista. A tall d'exemple, escriu a Riber: "En Tous me dugué prosa i Na Maria Antonia Salvà y n'Alcover me donaren vers. Ab això, lo que ja tenia y dos articles bibliogràfics meus qu'aniran a lo últim omplirè es n° que sortirà dia 15 [...] li hem canviat es nom. Ara se diu *Mitjorn*. Es dibuix es semblant a-n es primer, y també hermós com aquell. Faran es clixé a Barcelona i serà aquí divendres. He consultat ab n'Obrador algun detall d'ortografia de redacció y me som atès a son parer que s'avenia ab so meu. En lloc de sa Rondalla d'En Carner posarem tradicions d'es V. General, y d'es primer publicarè aquell sonetet premiat a Inca. D. M. Costa es aquí" (7).

El 22 d'abril, conta a Maria Antònia Salvà que ha estat molt atafegat, perquè abans d'anar-se'n cap a Barcelona ha hagut d'escriure, per a "Mitjorn", la necrològica de Pere d'Alcàntara Penya, l'ha absorbit per complet. També agraeix a Costa (8) una nota bibliogràfica del llibre de Joan Maragall i li'n demana una altra sobre *El cel* de Verdaguer per al número següent, alhora que la poesia que fa temps els va oferir. En Riber li ha dit que aquests dies estava tan ocupat que no ha pogut redactar un comentari extens de les *Horacianes* que volia fer i, a darrera hora, se n'ha hagut d'encarregar ell. Més endavant, té problemes per trobar originals per a la revista i també amb la col·laboració dels companys de redacció. Apurat, demana treballs en prosa a Joan Rosselló (9). Ferrà deu considerar que la revista ha de ser més polèmica i que ha de somoure una mica les tranquil·les consciències mallorquines. Per això mateix, en la carta, demana a Joan Rosselló: "No se determinaria V. qui pot y en

sap, a escriure uns quants articles revulsius, anti-filistèus, qu'animassen un poc la nostra revista?". Aquest afany es relaciona amb les seves preocupacions, que també li comenta: "Cada dia se'm presenten nous exemples d'aquella falta, no ja d'idees, sinó de sentit comú més elemental, tan general a Mallorca, y de que a vegades hem conversat amb V. De bona gana si'l tengués avinent hi faria sobre això una altra conversada llarga". El director de la revista havia de ser Riber, però Ferrà n'és el promotor. Les cartes que hem comentat fins ara ens confirmen que ell prengué la responsabilitat de la revista mentre que Llorenç Riber més aviat se'n desentén i ni tan sols compleix els compromisos adquirits.

Aquestes foren, fa exactament cent anys, les primeres passes d'aquesta revista que, malgrat la seva curta durada, va tenir una repercussió important en el noucentisme i en el mallorquinisme polític posterior. En efecte, aquests joves, que es reunien a l'Arqueològica encapçalats per Ferrà, varen continuar influint, a partir de 1907, en la revista *Ca Nostra*. L'any 1909, s'ajuntaren amb altres forces polítiques i organitzaren un cicle de conferències sobre nacionalisme. D'aquestes conferències en sortí el grup l'Espurna que presentà un candidat a regidor a l'Ajuntament de Palma. Més endavant, malgrat el retrocés que per el catalanisme a Mallorca suposà la Setmana Tràgica de Barcelona, aquests joves i altres que se'ls afegiren, varen continuar aquesta tasca des de la plana que s'escrivia en català al setmanari "Sóller", que es titulava *De l'agre de la terra*. Posteriorment, s'ajuntaren al Centre Regionalista a "La Veu de Mallorca", al "Correu de les Lletres", a l'Associació per la Cultura de Mallorca, a la revista "La Nostra Terra" i, finalment, al Centre Autonomista. Només la guerra civil va fer que callassin i es dividissin en dos bàndols, els

d'aquells que foren fidels al nou règim i abandonaren les idees catalanistes i aquells altres que continuaren, des de l'exili interior, defensant les idees per les que sempre havien lluitat.

Ara que es compleixen cent anys de "Mitjorn", convé recordar que la lluita iniciada per aquells joves, malgrat els avanços que han suposat la democràcia i l'autonomia, encara no ha acabat i que la nostra llengua encara necessita ser defensada contra aquells que tenen com a deure estatutari protegir-la, defensar-la i normalitzar-la.

Francesc Lladó i Rotger

NOTES

1. Carta de Costa i Llobera a J. M. Tous i Maroto: Pollença, 6-XII-05, dins Miquel GAYÀ, *Contribució a l'epistolari de Miquel Costa i Llobera*, Bib. Renaixença, pàgina 111. Barcelona, 1956.
2. Carta de Miquel Ferrà a Joan Rosselló el 28 de novembre de 1905.
3. Carta de Miquel Ferrà a Miquel Costa, 14-XII-2005.
4. Aquest nom era el d'una revista de caire simbolista que s'editava al Principat cap a l'any 1901. Vegeu Jaume Aulet, *Josep Carner i els orígens del Noucentisme*, Curial i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1992, pp. 97-98.
5. Carta de Miquel Ferrà a Maria-Antònia Salvà, 19-XII-1905.
6. Dues targes postals de J. M. Tous i Maroto a Miquel Ferrà. Valldemossa 25-12-1905 i 18-I-1906.
7. BDLC, tom II, (1904-1905), pàgines 404-405.
8. BDLC, gener-febrer 1906, tom III, pàg. 48.
9. Carta de Miquel Ferrà a Miquel Costa, 29-XII-1905.

Pròleg a *Poemes de la piscina* *

Pere Rosselló Bover

La recerca de la puresa essencial del mot és, al meu parer, el tret que defineix millor la poesia de Miquel Àngel Lladó Ribas. Des de *Jardí de Quarantena* (1999) fins a aquests *Poemes de la piscina*, tots els llibres del nostre poeta es caracteritzen per mantenir el difícil equilibri d'un llenguatge senzill i despulat i

ahora altament connotatiu, en el qual la paraula adquireix una plenitud de significacions i de matisos. És lògic que així sia, car Miquel Àngel Lladó persegueix amb la poesia, part damunt de qualsevol altre objectiu, establir una comunicació plena amb els seus lectors. Per aquest motiu, els seus poemes renuncien intencionadament als artificis retòrics - inclosa la mètrica-, que tan sols dificultarien aquest contacte directe amb els destinataris dels seus textos. I, com un hàbil funàmbul, manté l'equilibri sobre la difícil línia que separa la poesia de l'abisme de la prosa. D'aquesta manera la seva obra s'acosta a autors com Paul Eluard, Pedro Salinas o Miquel Àngel Riera, que han explotat la riquesa significativa de les paraules planeres.

El lector de *Poemes de la piscina* comprèn des del primer moment que es troba davant un llibre translúcid, com la imatge aquosa que el presideix. Al capdavant, la presència de l'aigua és constant en tot el poemari i ens suggereix sobretot les idees de la purificació i de la vida, que sempre hi van unides. Netejat, transparència, ingravidesa, perfecció, felicitat pura... són algunes de les sensacions que els *Poemes de la piscina* ens comuniquen, com a experiències que el poeta sent durant el petit parèntesi de felicitat que, per a ell, és dur el fill a la piscina pública. No és que Lladó ens vulgui retratar un món perfecte o que el seu punt de vista davant la realitat sigui conformista o, simplement, alienat. A partir del fet d'acompanyar a natació el fill que pateix una discapacitat, just amb uns pocs elements extrets de l'observació de l'entorn immediat, el poeta construeix tot un microcosmos. Es tracta, però, d'un món a escala, protegit de la duresa exterior, en el qual podem viure "lliures de neguit i d'ànsia", sense que la imperfecció o la lletgesa hi puguin tenir lloc. I tot gràcies a la seva peculiar mirada sobre el món, al "desmemoriament", a "la sàvia síndrome / dels que sempre esperen" i romanen en un estat semblant al de l'etapa fetal anterior a

la naixença, tal com suggereix la citació inicial del poeta i activista per la pau Thic Nhat Hanh. Per aquest mateix motiu, el poeta també es pot permetre, com a *Quitxalla*, jugar amb les paraules, als embarbussaments, talment un infant. Ara bé, aquesta realitat de la piscina és un món fugaç, dominat per la presència d'un "relojito despert" que, impassible, recorda constantment la brevetat d'aquesta perfecció, d'aquest parèntesi, caracteritzat per la puresa de la innocència.

Francesc Bonet Rigo

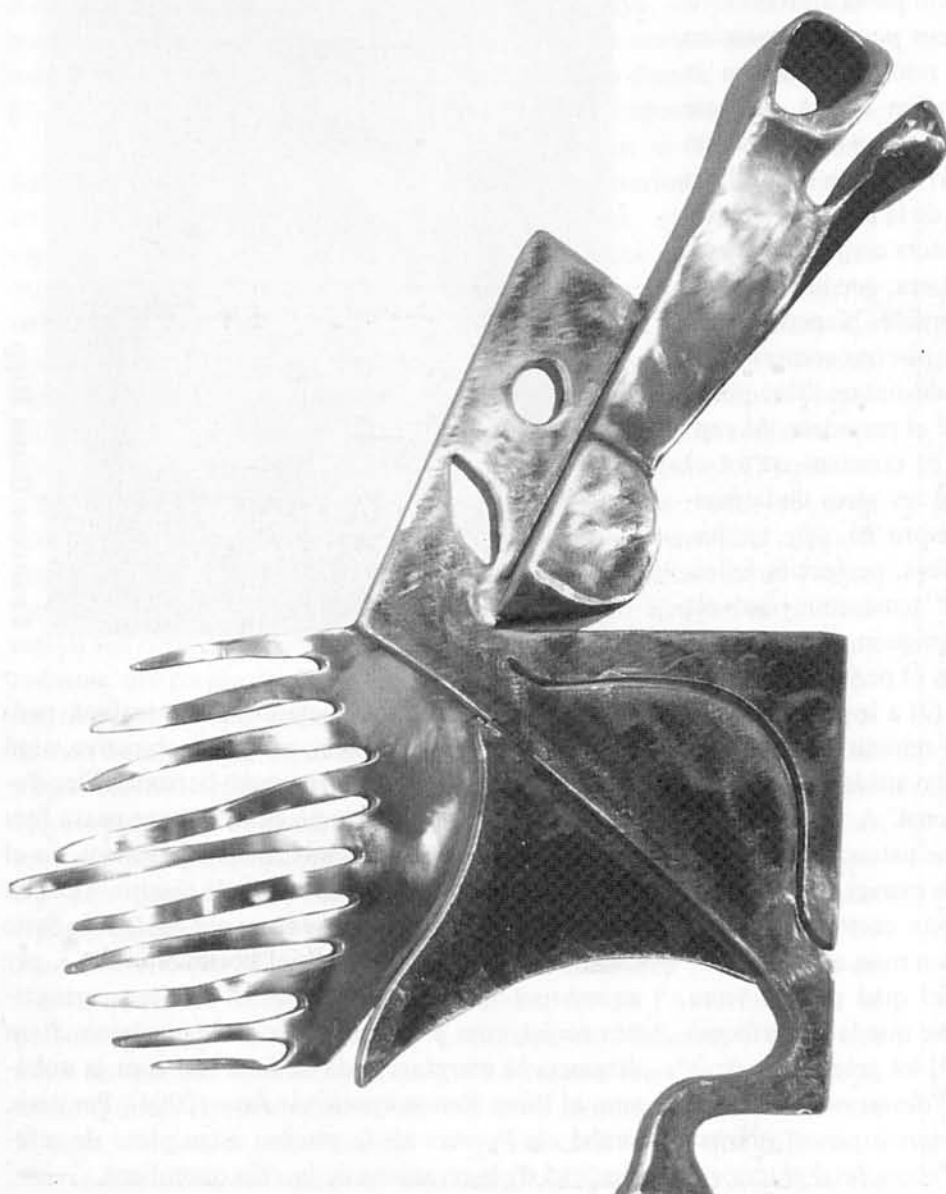
La piscina és una metàfora de la realitat, però Lladó no vol donar-nos-en una visió objectiva, sinó exclusivament la seva interpretació personal. Des d'aquest món tancat, el poeta no és aliè al que passa fora -que, tanmateix, es reflecteix, distanciadament, en el petit món que es belluga entorn de la piscina- i ens en mostra la seva visió compromesa, com palesa la *Suite en vuit temps*. Al capdavant, el poeta es mulla i, per aquest motiu, en els seus versos, trobam una certa crítica social, com al poema titulat *Carrer número 3*, on denuncia la marginació de la dona -tal com ja trobàvem al llibre *Reivindicació de Jane* (2004). Per això, també els *Poemes de la piscina* estan plens de referències i d'observacions de la vida quotidiana. —>

La piscina, com a element que ens remet al món grecollatí del qual procedim, suggereix al poeta una multitud de símbols i d'imatges molt aconseguides. És el cas de la carrera, que representa el xoc entre la realitat i el desig, la lluita entre el món real i els nostres ideals. Això no obstant, els *Poemes de la piscina* ens comuniquen sobretot l'actitud de tendresa del pare envers el fill, que necessita més que ningú del seu amor, però que alhora, amb la seva innocència, dóna al nostre autor més que cap altre ésser i li transmet aquella mirada pura que Joan Maragall demanava als autèntics poetes. Al capdavant, Miquel Àngel Lladó retorna a l'argument d'un dels seus millors poemaris anteriors, *L'inquilí del gel* (2002), on el tema també era la malaltia que feia diferent el seu fill dels altres. Tanmateix aquesta mirada amorosida apareix també en altres llibres seus, com *Antull de tu* (2001) o la narració *Tocar mare* (2005), presidits respectivament per la presència de l'estimada i per l'absència de la mare.

Poemes de la piscina és una mostra del bon quefer poètic d'un escriptor que, com Joan Alcover o Miquel Àngel Riera, concep la poesia com a expressió i exploració del component humà, més enllà dels dictats de les modes o d'altres interessos. Precisament, aquests poemes ens comuniquen la rica humanitat de Miquel Àngel Lladó Ribas i, en aquest sentit, ens fan ésser també millors i més humans.

— Pere Rosselló Bover —

* Pròleg a *Poemes de la piscina*
de **Miquel Àngel Lladó Ribas**, amb il·lustracions de
Francesc Bonet Rigo, que publicarà El Tall Editorial

Miquel Sarasate
Bon dia. Picasso
escultura en ferro-a inox

CÒPIES DIGITALS

11 X 15 A 0,15 €

PER A MÉS DE CENT CÒPIES I DES DE LA PRIMERA CÒPIA EN 24 HORES

**Som els més barats
del barri amb
la millor qualitat del món**

**Número 1 en
revelat digital**

**70^è Aniversari
1935 - 2005**

**Carrer Oms, 47
07003 Palma
telèfon 971 72 14 20**

CÒPIES DIGITALS AL MOMENT PER NOMÉS 0,20 € PER UNITAT

Benet Bohigas, Tafona

Poemes de la piscina

Carrer número 3

Rema decidit,
la gorra ben encasquetada
fins a les orelles,
a velocitat atenuada per la quarantena
que li ronda la pell i l'esguard,
cansat de moure papers
i de rebre clients a tort i a deshora.

No frissa, tot i que sap
que té cita a les vuit amb l'amant,
com resa l'agenda
en secreta i hermètica clau.

Té fills, que també neden
dos pics per setmana
-dimarts i dijous-
enduts per la mare.

Ella no en té, d'amant,
ni tampoc neda:
el seu carrer es diu Solitud
i no té sortida,
no passa.

Preescalfament

Els nins escalfen, tiben
cames i braços,
adesiara es vincen
talment joncs tendres, flexibles.

Un, emperò, seu i observa.
Els ulls ametllats,
l'esguard rialler,
té la sàvia síndrome
dels que sempre esperen.

Me'l mir i em vénen ganes
de fer-li l'ullet, de dir-li
que confii, que dia vindrà
en què serà coronat rei
i que el seu ceptre
reblanirà odis i crostes,
esmicolant la mentida
i obrint novament els cors
a la llum, ubèrrima posada.

Festa de fluids

Aigua i aigua: només aigua.

I un cos -uns cossos- que es remullen
una vegada i una altra,
que xapotegen i frueixen
l'àpat de la frescor i la ingravidesa.

Baf i pell,
units en la comunió
de la lleugeresa.

De *Poemes
de la piscina*
que aviat publicarà
El Tall Editorial

Miquel Àngel Lladó Ribas

Francesc Bonet Rigo

S'Esclop

Quadern cultural

Gaspar Servera (acrílic sobre cartró)